

Me Ibeliu edi leta

Leta ana alamani weaqina

Leta ba'e ana to'wayavi ge kada alamaniana, mana ana wawa ge da'wayavia gamonaya. Ta to'wayavi nana leta nana 'wayavia me Ibeliu 'idia, ta leta nana gamonaya tuta qabuna 'inamedi me Diu, mana qabu 'aidegana. Ta ena 'wayavi 'iuna mana tovetumaqana vaidi ivenuana magilafu edi vetumaqana Keliso 'inaya weaqina, ta inuaia nage Iesu tauna ge Yaubada Natuna. 'Inega to'wayavi nana nuanuana qiduana nave'itedi vonigo Iesu tauna vonahaqiaqi Yaubada Natuna. Ta wese tauna Yaubada ena tovale'ewayavo be, Mosese be, toveguba qidugiduadi be wese tovesimasimana qabudi veqidua va'inedi. Ta wese veve'itedi vonigo Iesu vetomotau ita'a 'idewani, 'inega eda toa vitana bwa'obwa'oya ni'a alamani aqiaqiedi. Ta ba'e leta nana 'inaya kana 'itea vonigo Yaubada ena vona fofofola vauvauna tomotau 'idaya ena vona fofofola nugwenugweina veqidua va'inea. Ta wese vaina 'ebevetalatutula neida tovetumaqana aqiaqidi weaqidi Buki Nugwenugweina 'inega. E leta ana alamani ba'e 'idewana.

Leta gamona

1:1-3 Iesu Keliso 'inega Yaubada taunega ve'ita 'ifoqeyea

1:4-2:18 Keliso Yaubada ena tovale'ewayavo veqidua va'inedi

3:1-4:13 Keliso tauna Mosese be Iosua veqidua va'inedi

4:14–7:28 Keliso toveguba qiduqiduadi veqidua
va'inedi
8:1–9:22 Luvine vauvauna Keliso sulalinega lu-
vine qabudi veqidua va'inedi
9:23–10:39 Yaubada ena veguba Keliso 'inega
veguba qabudi veqidua va'inedi
11:1–12:29 Vetumaqana 'inega Yaubada tomo-
tau 'awahaqiaqiedi
13:1–19 Tovetumaqana adi vebibina
13:20–25 Venogi be vona 'ebelu'ovoa

Iesu Keliso tauna Yaubada Natuna

¹ Tuta lova 'inaya Yaubada 'eda taha taha 'idiega
ta wese yani qabudi 'idiega ena vona tubudavo
neidi ena tovesimasimanayavo 'idiega.

² * Ta ba'itaga tuta 'ebelu'ovoa 'inaya
Natuna 'inega simasimana 'idaya. Lova ba'e
Natuna nana 'inega yani qabudi mahalaya be wese
bwa'obwa'oya 'iva'ava'aidi, 'inega venua'ivinea
be ena kuyavata qabudi na'ewedi.

³ * Ta toyani Yaubada 'inaya i'eno'eno
ba'itagana wese kana 'itea Natuna 'inaya, mana
yani qabuna a'ukamanedi 'inaya 'idewani ena
ilivu be, ena aqiaqina be wese ena kaikaiwabu
simasimalina. Tauna wese ena vona waiwaina
'inega kuyavata qabudi nawale 'ita'itamakidi
ta kafikafidi. Tauna eda luveifanayavo 'ewa
yavuledi ena 'aliga 'inega, ta 'abibodanaya
Tamana Toatoa Vanena 'ataqinaya toabui di'we
gwalagwalana 'inaya.

* 1:2: Ion 1:3 * 1:3: Ion 14:9; Kol 1:20; Ibe 8:1

4 * Ta ba'e yani diavona 'inega tauna Yaubada ena tovale'ewayavo veqidua va'inedi, ta wese 'idewana wawa nana Yaubada neia tovale'ewayavo adi wawa veqidua va'inedi.

5 * Ba'e 'iuna 'inega Yaubada ena tovale'ewayavo qabudi 'idiega ge taha toga 'inaya davonei,
"O'a Natugu,

ba'itaga yavetama 'iuya."

Ta wese Yaubada ge taha toga 'idiega davonei,

"Ya'a tauna tamana,

ta tauna ya'a natugu."

6 * Ta tuta nana Yaubada ena 'unutau vetunei mai bwa'obwa'oya 'inega vonaya,

"Yaubada ena tovale'ewayavo qabudi

luaqiaqiedi be ina iwa'odu

Natuna 'inaya."

7 * Ta Yaubada ena tovale'ewayavo weaqidi vonaya,

"Taudi egu tovale'ewayavo

yaviaqidi kavonaya nuba,

ta egu tofewayavo

kavonaya 'aiwe saesaelina."

8 * Ta Natuna weaqina vonaya,

"O'a Yaubada eu luvine

na'eno vataya.

Ta eu tomotauyavo una luvinedi

luvine 'aideganega ta tunutunuqinega.

9 O'a ilivu be 'eda tunutunuqidi

u'awahaqiaqiedi,

* 1:4: Fil 2:9 * 1:5: Same 2:7; Via 13:33; 2Sam 7:14; 1Yani 17:13

* 1:6: Luve 32:43; Lom 8:29 * 1:7: Same 104:4 * 1:8: Same 45:6-7

ta luvine qabudi adi qeu
unoga aqiaqiea.

'Inega ya'a Yaubada
eu Yaubada yavenua'ivineu
ta dede'wa 'ebeqaiawa
ana gihiwaqa
'inega yagiveqaiawe'u qiduana,
ta 'abiboda emwavo."

10 * Ta wese vonaya,

"Kaiwabu,
o'a tuta ana 'ebeve'ale 'inaya
bwa'obwa'o u'iva'ava'aia
ta wese tau'u nimauyega mahala uviaqia.

11 Ba'e 'iva'ava'ata diavona ina awala,
ta o'a una toa vataya.

Ta wese ina veyani kavokavovo
'idewani kaleko 'itu'ituwaidi.

12 Ta o'a mahala be bwa'obwa'o
una nunumidi kavonaya
'afwala kuena 'idewani,
ta ina 'waya 'idewani
kaleko 'itu'ituwaidi.

Ta o'a ge taha tuta uda vedumaduma,
ta wese yawaiu ge ena 'ebelu'ovoamo."

13 * Ge taha tuta Yaubada ena tovale'ewayavo 'idia
davonaya,

"Utoabui 'ataqiguya ana laba
au aviayavo ena miedi
ena a'uwebuiedi 'aqeu 'ayanaya
ta una luvinedi."

* 1:10: Same 102:25-27 * 1:13: Same 110:1

14 * Mana tovale'ewa diavona taudi niboniboana ta toiula, ta Yaubada vevetunedi tomotau 'idia sabi iuladi 'etoyavua ana 'ewa weaqina.

2

'Etoyavua ana 'eda ge kana nogei

1 Ba'e 'iuna 'inega luaqiaqieda be vona diavona ni'a kanoqolidi kana nua'i'ihidi, mana 'eguma ge kana nua'i'ihidi e 'inega kavona malolo da'alu'alueda 'idiega.

2 * Lova Yaubada ena tovale'ewayavo ena vona isimana 'ifoqeyea tomotau 'idia. Ta vona nana vonahaqiaqi. 'Inega tomotau taudi lova vona diavona iqeunidi nage ge ida matayagedi luve-matasabu ilobea luvine tunutunuqina 'inega edi qeu nana weaqina.

3 * 'Inega ita'a ma'oda kana dena 'aiqa 'eguma simana nana aqiaqi otaqina 'etoyavua weaqina ge kana 'abiboda aqiaqiei? Mana 'etoyavua ana 'eda weaqina eda Kaiwabu Ieisu taunega madusimanea. Ta simana nana ana tonogolayavo i'awahaqiaqiea ta ivona 'ifoqeyea 'idaya.

4 * Ta Yaubada ena simana nana 'etoyavua weaqina 'awahaqiaqiea ta givewaiwaiea yani 'ebenuavoqana 'idiega ta wese viaqa waiwaidi 'idiega. Ta wese Yaubada simana nana 'awahaqiaqiea Niboana Gwalagwalana ena nei kavovo ana vewila'a 'inega tomotau taha taha 'idia. Ta yani ba'e viaqia tauna ena nuenuaga.

Ieisu vetomotau

* 1:14: Same 34:7; 91:11 * 2:2: Gal 3:19 * 2:3: Ibe 10:29; 12:25

* 2:4: Mk 16:20; 1Kol 12:4,11

⁵ Ni'a yavonemi nawale di'we vauvauna kana lobe. Ta di'we nana 'inaya Yaubada ena tovale'ewayavo ge davenua'ivinedi be ina luvinei.

⁶* Mana Buki Nugwenugweina 'inaya taha vona 'eno'eno vonaya,

“Yaubada ye,

ma'oda 'inega tomotau yani qiduana

'iuya ta unuanua weaqidi?

Ta ma'oda 'inega tomotau natuna

u'itamaki aqiaqiea?

⁷Tuta kukusana namo 'inaya

ua'uwebuiea eu tovale'ewayavo 'ayadia.

Ta o'a ugivaneqea awatubo

be wese 'amayaba 'inega.

⁸Ta luvine uneia be yani qabudi

u'iva'ava'aidi na'abiluvinedi.”

Vonahaqiaqi, Yaubada ena vona ba'e ana alamani vonigo ena 'iva'ava'ata qabudi tomotau ina 'itamakidi, ta ge taha yani ina nogei. Ta tomotau edi 'itamaki Yaubada ena viaqayavo weaqidi ba'itagana nawale ge kada 'itei.

⁹* Ta 'esi leisu ni'au ka'itea. Tauna lova tuta kukusana 'inaya Yaubada a'uwebuiea ena tovale'ewayavo 'ayadia, ta ba'itagana Yaubada leisu givaneqea awatubo 'inega be wese 'amayaba 'inega, mana Yaubada ena nuakolokoloyega leisu 'aliga visiqina vebaea tomotau qabuda weaqida.

¹⁰Yaubada tauna yani qabudi adi Toviaqa, ta yani diavona 'idiega awatubo lobelobe. Ta ena nuanua qiduana natunavo qabudi na'ebe'ewedi ina mai be maega ina toa ena di'we simasimatala

* 2:6: Same 8:4-6 * 2:9: Fil 2:8-9

otaqina 'inaya. 'Inega Yaubada yani aqiaqina viaqia tuta nana Natuna awafelea 'aliga visiqina 'inaya. Ta ba'e 'inega venua'ivinea tovanugweta aqiaqina, 'inega ana fata tomotau na'ebe'ewedi 'etoyavua ana 'eda 'inaya.

11 * 'Inega ba'e 'itaga Ieisu ta wese aiqabu ni'au Yaubada givegwaledi, e taudi ni'a ivegade 'aidega. 'Inega Ieisu ge wese nainiyauyau ena 'awataina be ena 'awanovuna 'idaya weaqina.

12 * Mana Ieisu Tamana 'inaya vonaya,
 “Ya'a au wawa ena simana 'ifoqeyea
 taigwavo be novugwavo 'iawadia.
 Ta ena awatubou tomotau nuanidia
 tuta nana ina va'auta sabi tafwalolo.”

13 * Ta wese Ieisu vonaya,
 “Egu vetumaqana ena a'uya 'inaya.”
 E 'inega wese vonaya,
 “Ya'a ba'e,
 ta wese gogama qabudi
 Yaubada ni'a neigu maega atoatoa.”

14 * Yaubada natunavo taudi tomotau ma 'wafidi ta ma sulalidi, 'inega Ieisu ena vi'oi 'inega wese vetomotau ma 'wafina be ma sulalina. 'Inega 'aliga, mana tauna tomotau 'idewana. Ta omo'e 'inega Ieisu ana fata 'aliga ana tovmatana Seitani ena waiwai nageunia.

15 E ba'e 'inega Ieisu ana fata tomeqabu tuta qabuna imwaniniva 'aliga weaqina na'etoyavuidi.

* 2:11: Md 25:40 * 2:12: Same 22:22 * 2:13: Ais 8:17-18
 * 2:14: 1Ion 3:8; Ve 12:10

¹⁶ 'Inega ita'a kahalamani aqiaqiea Ieisu mai Ebelamo tubunavo sabi iuladi, ta ge damai Yaubada ena tovale'ewa adi iula weaqina.

¹⁷ Ba'e 'inega Ieisu luaqiaqiea be navetomotau otaqa ita'a tainavo be novunavo 'idewani, be yaqisa tauna ana fata ena nuakolokolo ta ena gwavubiga 'inega natovolo Yaubada matanaya kavona toveguba edi tovanugweta 'idewani. E 'inega tauna ana fata be guba naviaqia eda luvweifana ana 'ewa yavula weaqina.

¹⁸ Vonahaqiaqi, Ieisu ana fata be naiuleda tuta nana sitonova kana lobe, mana tauna ni'au visiqa be sitonova madulutonovidi.

3

Ieisu tauna Mosese veqidua va'inea

¹* Omo'e 'inega taigwavo be novugwavo, omi'a Yaubada ena tomotauyavo venua'ivinemi mahala weaqina. Ona nuanua aqiaqi Ieisu weaqina, tauna tuta qabuna kasimasimana 'ifoqeyea Yaubada vetunei mai 'idewana tovaletuyana be toveguba edi tovanugweta.

² Yaubada Ieisu venua'ivinea be ena fewa naviaqia. Ta Ieisu taha togwavubiga, 'inega fewa nana viaqia 'idewani lova Mosese ena gwavubiga Yaubada ena tomotauyavo adi vanugweta 'inaya.

³ Vonahaqiaqi, Mosese ena fewa yani qiduana, ta Ieisu ena fewa veqidua va'inea, 'inega luaqiaqiea be awatubo qiduana nalobe. 'Idewani

* **3:1:** Ibe 4:14; 7:26

wese 'eguma taha toga vanue aqiaqina nayoqonia e luaqiaqiea be awatubo qidwana nalobea, ta 'abiboda vanue nana ana awatubo mana ge taunega da'ifoqe.

⁴ Vonahaqiaqi, vanue qabudi ma adi to'eyoqona, ta 'esi Yaubada tauna yani qabudi adi Toviaqa.

⁵ * Mosese tauna tofewa aqiaqina ta wese togwavubiga. 'Inega Yaubada ena nuanua viaqa aqiaqiea ena tomotauyavo weaqidi. Ta Mosese ena fewa diavona ive'ebe'ita tola'ai Yaubada nawale nave'ita 'ifoqeyea tomotau 'idia.

⁶ Ta Keliso tauna Yaubada Natuna gwavubiga 'avana, 'inega Tamana ena tomotauyavo 'abiluvinedi. 'Inega ita'a wese Yaubada ena tomotauyavo 'idewana 'eguma me eda giwalifatu kana lu'ita vane Keliso 'inaya ta kana vetumaqana aqiaqiea.

⁷ * Ba'e 'inega Niboana Gwalagwalana vonaya, "Eguma ba'itaga

Yaubada ena vona onoqonoqolia

⁸ * 'inega ge ona vedeba 'i'wana

'idewani lova me Isileli iviaqa 'aiqa

tuta nana Yaubada ena vona ilugwavu'aiea

ta ena bibitaqo isitonovia

di'we 'ava'avaya.

⁹ Omo'e 'inaya ya'a Yaubada

egu viaqa waiwaidi ya'wala 40 'idia i'itedi,

ta tua nawale egu bibitaqo isitonovia

edi vedeba 'i'wana 'inega.

* **3:5:** Naba 12:7; Luve 18:15-19

* **3:7:** Same 95:7-11

* **3:8:**

'Ifo 17:7; Naba 20:2-5

10 Ta ba'e 'iu nana 'inega
taudi weaqidi diagu vilea,
'inega yavonaya,
'Taudi giwalidi tuta qabuna toa luluvai 'iguyega.
Ta egu vonayavo be wese egu luvineavo
ge nuanuadi be ina 'abibodedi.'

11 * Ta agu diavilavila weaqina
taha vona fofofola yaha'uya yavonaya,
'Taudi nawale ge adi fata be ina lugu
egu 'ebeveyawai 'inaya.' "

12 'Inega omi'a taigwavo be novugwavo taum-
iega ona 'itamakimi be yaqisa ge nuanua luveifadi
emi nuanua ina luveagatuna'idi, mana 'eguma
nuanua luveifadi weaqina ona nuanua, e 'inega
nawale emi vetumaqana navegoyo ta Yaubada
mayawaina ona nogei.

13 Ta 'esi 'aubena 'aidega 'aidega 'idia taumiega
ona vonavona iulemi, mana 'ibe ge kada alamania
nage tola'ai na'ifoqe 'idaya. Ta Buki Nugwenug-
weina vonaya "Ba'itaga" yani nana kana viaqia, e
'inega kana viaqia! 'Inegana ge taha toga 'imiega
ena luveifana 'inega navedeba 'i'wana ta Yaubada
nanogei.

14 Mana 'eguma Yaubada kana vetumaqanea
ana laba tuta ena 'ebelu'ovoa 'inaya 'edewani lova
kamaduvetumaqanea, e 'inega ita'a Keliso ena
gumagiavo ta yani qabuna i'eno'eno 'inaya wese
ita'a eda yani.

15 * Taha vona waiwaina ni'a kanoqolia kana
nuai'ihia vonaya,
"Eguma ba'itagana

* 3:11: Naba 14:21-23 * 3:15: Ibe 3:7-8

Yaubada ena vona onoqonoqolia,
 'inega ge ona vedeba 'i'wana
 'idewani lova tubumiavo
 iviaqa 'aiqa tuta nana
 Yaubada ena vona inoqolia
 ta ilugwavu'aiea."

¹⁶ * Isana aiqabu lova Yaubada ena vona inoqolia, ta vona nana inogea? Vonahaqiaqi, taudi tubumiavo lova Mosese 'ewa 'ifoqeyedi Itifita 'inega.

¹⁷ * Ta wese tomeqabu Yaubada igiveg-amosoalia ya'wala 40 'idia? Taudi wese tubumiavo, ta edi veilivu veifa 'inega i'aliga 'ovoa di'we 'ava'avaya, waisa?

¹⁸ Ta aiqabu Yaubada vona fofofolei be ge ina lugu ena di'we 'ebeveyawai 'inaya? E ba'e vona nana taudi Yaubada ena vona ge ida vemata-matayagea weaqidi.

¹⁹ 'Inega ni'a kahalamani aqiaqiea taudi Yaubada ge dahawafeledi be ina lugu ena di'we 'ebeveyawai 'inaya, mana ge ida vetumaqanea.

4

Yaubada ena vona fofofola veyawai weaqina

¹ Ta ba'e vona fofofola nana Yaubada ena di'we 'ebeveyawai ana lugu weaqina nawale 'eno'eno. 'Inega ita'a kana 'itamaki aqiaqieda be yaqisa ge taha toga 'idega kana 'ita 'avei di'we nana ana lugu weaqina.

² Ita'a wese Vale Aqiaqina di'we nana weaqina ni'au kanoqolia 'idewani lova me Isileli inoqolia. Ta taudi Vale nana iveyani kavokavovoyea, mana

* 3:16: Naba 14:1-35 * 3:17: 1Kol 10:10

ge nuadi da'eqa'ui vonigo di'we nana 'inaya ina lugu vetumaqana 'inega.

3 * Ta 'esi ita'a tovetumaqana ada fata be kana lugu ena di'we 'ebeveyawai 'inaya. Ta taudi ge ida vetumaqana weaqidi Yaubada vonaya,

“Egu gamosoala 'inega

vona fofofola waiwaina yavonayea,

‘Taudi ge adi fata be egu di'we

'ebeveyawai 'inaya ina lugu!’ ”

Yaubada ena di'we 'ebeveyawai nawale 'eno'eno kuyavata qabudi adi 'iva'ava'ata 'unu 'inega, ta tua ba'e 'idewani vona 'aiqa.

4 * Kahalamani aqiaqiea Yaubada ena vona ba'e vonahaqiaqi, mana Buki Nugwenugweina 'inaya 'aubena vesevenina weaqina simana vonaya, “Ta 'aubena vesevenina 'inaya Yaubada ena fewa qabudi 'idiega veyawai.”

5 * Ta wese Yaubada ena vona Buki Nugwenugweina 'inaya 'eno'eno vonaya, “Taudi nawale ge adi fata be ina lugu egu di'we 'ebeveyawai 'inaya.”

6 Vonahaqiaqi, taudi Vale Aqiaqina imadunogolia ge ida lugu, mana Yaubada ena vona ge ida matayagei. Ta aiqabu Vale nana ivetumaqanea Yaubada nawale nahawafeledi be adi fata di'we nana 'inaya ina lugu.

7 * 'Inega Yaubada wese mali 'aubena a'uya ena di'we 'ebeveyawai ana lugu weaqina, e omo'e 'aubena nana ana wawa “Ba'itaga.” Yaubada lova tubudavo 'idia simana ena di'we 'ebeveyawai weaqina, ta wese tuta kuena 'abibodanaya

* 4:3: Same 95:11; Ibe 3:11

* 4:4: Nug 2:2

* 4:5: Same 95:11

* 4:7: Same 95:7-8

Deibida ena 'wayavi 'inega simana 'idaya, ta simana nana ni'au kanoqolia vonaya,

“Ba'itagana 'eguma Yaubada ena vona onoqonoqolia ge ona vedeba 'i'wana!”

8 * Vonahaqiaqi, lova Iosua me Isileli vanug-wetedi di'we Kenani 'inaya. Ta 'eguma Kenani 'inaya di'we 'ebeveyawai vataya ida lobe, e 'inega 'abibodanaya Yaubada ge wese taha tuta 'ebeveyawai weaqina davonavona.

9 'Inega vonahaqiaqi, Yaubada taha tuta 'ebeveyawai a'uya ena tomtauyavo 'idia, ta ba'e tuta nana nawale ge da'ifoqe 'idia, ta 'esi iba'eba'eyea.

10 * Mana aiqabu ina lugu Yaubada ena 'ebeveyawai 'inaya, e taudi edi fewa qabudi 'idiega ina veyawai, 'idewani wese Yaubada ena fewa 'inega veyawai ena 'iva'ava'ata 'unu 'abibodanaya.

11 Egwavo, kana vetafe'wa waiwai be 'inega kana lugu di'we 'ebeveyawai 'inaya, be yaqisa vaina 'idega ge kana 'ita 'avedi di'we nana 'inaya, mana tubudavo lova 'idewani Yaubada ena vona ge ida matayagea 'inega iluve'waiva.

12 * 'Inega Yaubada ena vona kana vemata-matayagea, mana vona nana mayawaina ta wese me ena waiwai nawale fewafewa. Vonahaqiaqi, vona nana kavona kefata kainumu so'uso'una ma ala lualuana, 'inega ana fata na'alasusula nalugu eda nuanua be ada lutonova 'idia, be 'inega nave'iteda tola'ai aqiaqina be tola'ai luveifana. Ta

* 4:8: Luv 31:7; Ios 22:4 * 4:10: Ibe 4:4 * 4:12: Efe 6:17; Ve 1:16; 19:13-15

wese vona nana ana fata nave'iteda 'eguma eda nuanua be eda ilivu aqiaqidi nage gebu.

¹³ Ge taha yani Yaubada ena 'iva'ava'ata qabudi 'idiega ana fata be ina oukwaiva 'iawanaya, ta 'esi Yaubada matanaya yani qabudi vunavunaqaya i'eno'eno. Ta nawale taha tuta 'inaya kana tovololo 'iawanaya ta kana simana 'ifoqeyea tola'ai ni'au kaviaqia.

Keliso tauna eda Toveguba Qiduana

¹⁴ * E 'inega eda vetumaqana Yaubada Natuna Ieisu 'inaya kana kafi'i'ihia, mana tauna eda Toveguba edi Tovanugweta ta ni'au vaneqa lugu mahalaya Tamana 'inaya.

¹⁵ Ta eda Toveguba edi Tovanugweta ba'e eda dawalili qabudi ni'au alamani aqiaqiedi, mana sitonova qabudi ba'itagana kalobelobedi lova tauna wese 'idewani lobedi. Ta tauna ge taha tuta dabe'u luveifana 'inaya.

¹⁶ * 'Inega me eda giwalifatu kana valia kana mai nuakolokolo ana galiva kaikaiwabuna 'inaya. Omo'e 'inaya Yaubada ena nuakolokolo kana lobe, ta ena veyolubega nanuataqoda be 'inega wese naiuleda tuta nana vita kana lobedi.

5

¹ Toveguba edi tovanugweta tauna tomotau kavokavovo ta ana venua'ivina 'ewea be 'inega taha fewa naviaqia. Ta fewa nana ana alamani ba'e: Tauna tomotau qabudi be Yaubada nuanidia tovtovolo ta edi luveifana ana nuataqo weaqina

* **4:14:** Ibe 3:1; 10:23 * **4:16:** Ibe 10:19

edi nei kavovo a'udi 'ebeveguba 'inaya ta vevegubayedi.

² Vonahaqiaqi, toveguba nana tauna wese tomtau ta dawalili lulutonovia kavona tomtau qabudi 'idewani. 'Inega ana fata toviaqa kavokavovo be wese tovagei vona biganega navona iuledi.

³ * 'Inega luaqiaqiea be naveguba Yaubada 'inaya taunega ena luveifana weaqina be wese tomtau qabudi edi luveifayavo weaqidi.

⁴ * Ge taha toga daluaqiaqiei be taunega naha'uvaneyei be 'inega tauna ena nuenuega natovolo be navetoveguba qiduana. Ta 'esi Yaubada ena venua'ivina 'inega navetoveguba, 'idewani wese Yaubada Eloni venua'ivinea.

⁵ * Ta wese 'idewani Keliso ge taunega dagivaneqei kavona toveguba edi tovanugweta, ta 'esi Yaubada venua'ivinea ta voneaya,

“O'a Natugu,

ba'itaga una 'awatamanegu.”

⁶ * Ta wese taha vona Yaubada vonayea Buki Nugwenugweina 'inaya vonaya,

“O'a tuta vataya ana Toveguba,

'idewani Melikisedeki.”

⁷ * Lova tuta nana Ieisu bwa'obwa'oya toa 'inega me ena dou ta wese ma mataeluna venoqi Yaubada 'inaya vonigo 'aliga 'inega da'etoyavui. Ta Ieisu tauna tonuawebui be tuta qabuna Tamana ena nuanua viaviaqia, 'inega Yaubada

* 5:3: Luvi 9:7; 16:6 * 5:4: 'Ifo 28:1 * 5:5: Same 2:7 * 5:6:
Same 110:4; Ibe 6:20; 7:17 * 5:7: Md 26:36-46; Fil 2:6-8

Natuna ena gaba noqolia ta 'aubena vetoina 'inaya 'aligega giveya'itoto 'eviviea.

⁸ Vonahaqiaqi, Iesu tauna Yaubada Natuna, ta tua vita lobedi. Ta vita diavona 'idiega vematamatayaga ana 'eda alamani aqiaqiea.

⁹ Ta ba'e 'eda nana 'inega Yaubada 'awahaqiaqiea tauna Toveguba Qiduana ta aqiaqi otaqina. E 'inega Iesu ana tomatayagayavo 'etoyavua vataya ina 'ewea tauna 'inega, mana tauna 'etoyavua 'iuna.

¹⁰ 'Inega Yaubada venua'ivinea kavona Toveguba edi Tovanugweta 'idewana Melikisedeki.

Niboanida ena tabo weaqina

¹¹ Egu nuanua 'eala 'eno'eno ba'e yani diavona weaqidi be nuanuagu ena givesimatalidi 'imia, ta ge agu fata mana omi'a nuami ge da'eqa'ui lukwayavonega.

¹²* Vonahaqiaqi, omi'a lova ni'au Vale Aqiaqina omadunoqolia, 'inega luaqiaqiemi be mali tomotau oda ve'itedi. Ta ge ami fata, mana Vale nana ana avutugu ge oda alamania, 'inega ana 'ita be taha toga ve'ita nana nave'ita 'eviviemi. Ta omi'a kavona gogama dilidilidi susuya isususu, ta ge adi fata 'abwaga falafaladi ina 'aini.

¹³ Ta 'eguma taha toga nawale susuya toatoa, e 'inega tauna ve'ita tunutunuqina ge dahalamani aqiaqiei, ta wese ge dahalamania tola'ai aqiaqina ta tola'ai luveifana.

¹⁴ Ta 'esi 'abwaga falafaladi tomotau taudi edi nuanua fa'alina weaqidi, mana taudi tovetu-maqana edi ilivu ana 'eda 'inega tuta qabuna itau-

* 5:12: 1Kol 3:1-3

tauya, be 'inega ni'au ialamania tola'ai aqiaqina ta tola'ai luveifana. E 'inega yani aqiaqi dimo iviaviaqidi.

6

¹ 'Inega ve'ita nugwenugweina Keliso weaqina ge wese kana lu'evi'eviviei, mana ni'au onoqolia. Ta 'esi kana tauya ve'ita tomotau taudi nuadi fa'alina adi ve'ita 'inaya, mana ge wese ilivu luveifana ana nuagivila weaqina nage vetumaqana Yaubada 'inaya weaqina adi ve'ita kana lu'eviviedi.

² Ta ge wese ena ve'itemi vaina yani weaqidi 'idewani babitaizo weaqina be, nima ana a'u weaqina tomotau 'idia venoqi be vona veyoluba adi tuta 'inaya. Ta ge wese ena ve'itemi tomotau edi ya'itoto 'aligega weaqina nage Yaubada ena a'uvidividina tomotau edi toa vataya weaqina, mana ba'e ve'ita diavona ni'au onoqolidi.

³ Ta 'esi 'eguma Yaubada nahawafela, e 'inega kana tauya ve'ita 'ena'ena'idi 'idia, be yaqisa eda vetumaqana be eda alamani ina ve'ena'i.

⁴⁻⁶ * Ta ma'oda, 'eguma taha toga lova Ieisu maduvetumaqanea ta 'abibodanaya nanogea, nage ana fata nanuagivila 'evivi? Gebu'e otaqa, mana 'eguma nuana ni'au 'eqa'ui, ta Niboana Gwalagwalana ni'au 'ewei, e wese Yaubada ena veyoluba ena vona 'inega ni'au lutonovia, ta wese Yaubada ena 'Ebeluvine ana waiwai ni'au lutonovia, ta tua 'eguma ba'e yanidiavo navegeqedi ta wese ena vetumaqana nanogea, e 'inega tauna ge wese ada fata kana givenuagivila

* 6:4-6: Md 12:31; Ibe 10:26-27; 1Ion 5:16

'eviviei. Mana taunana ena viaqa be ena noga 'idiega Yaubada Natuna Ieisu tutuve'ewa 'eviviea 'etoluai 'inaya ta giveiniyauyaueya tomotau qabudi matadia.

⁷ Ita'a tomotau kavona vaoqa. 'Eguma 'wei ana tuta 'inaya vaoqa nana 'wei vevebiga e 'inega nawale tonivaoqa bolimana qiduana nalobea, mana Yaubada vaoqa nana 'inaya ena veyoluba ni'a guiwaqia.

⁸ * Ta 'eguma vaoqa nana 'inaya talitali be wese vaina libi itabotabo, e 'inega naluveifa ta tonivaoqa vaoqa nana navona ve'alatea ta 'inega nagabu yavulea.

⁹ Egwavo ye, vona waiwaina ba'e ni'au yaneimi onoqolia, ta yanuaia omi'a ge wese ona veilage vataya, ta 'esi yahalamani aqiaqiea yani qabuna aqiaqidi 'etoyavua maega nawale ona 'ewedi.

¹⁰ * Ba'e 'idewani yavonavona 'aiqa 'imia, mana Yaubada tauna Toluvine tunutunuqina, e 'inega emi vetafe'wa waiwai tauna weaqina gebu nan-uafania. Ta wese emi veyoluba tauna 'inaya ni'au ove'itayea tuta nana ena tomotauyavo ni'au oiuledi ta wese ba'itagana nawale oiuiuledi.

¹¹ 'Inega nuanuagu qiduana ba'e ilivu diavona ge ona nogedi, ta tua me emi gwavubiga 'idewani ona viaviaqa 'aiqa ana laba tuta ana 'ebelu'ovoa 'inaya, be yaqisa ona alamani aqiaqiea emi lu'ita vane ana aqiaqi Yaubada nagive'ifoqeyea.

¹² Ge nuagu ona lugwavu'ai, ta 'esi nuanuagu aigabu taudi lova edi vetumaqana be wese edi

* **6:8:** Nug 3:17-18; Md 13:7,22 * **6:10:** Ibe 10:32-34

bibitaqo 'idiega Yaubada ena vona fofofola ilobea ona vetutumedi.

Yaubada ena vona fofofola vonahaqiaqi

¹³ * 'Ebevetalatutula ba'e ona 'itea: Tuta nana Yaubada Ebelamo vona fofofolea, e 'inega taunega ana wawa 'inaya 'awatamatamana, mana ge taha toga tauna daveqidua va'inei, 'inega voneaya,

¹⁴ "O'a Ebelamo, yavona aqiaqieu nawale veyol-uba qiduana una lobeas, mana 'iuyega tubumwavo yo'o qidua va'inedi ina 'ifoqe, ta ge taha toga ana fata nahavodi."

¹⁵ Ta Ebelamo me ena bibitaqo omo'e vona fofofola nana ba'eyea, e 'inega 'abibodanaya vuaqina lobeas.

¹⁶ Ta tuta nana tomotau nuanuadi vona fofofola waiwaina ina 'inanea, e 'inega taha toga tauna veqidua va'inedi ana wawega ivonavona 'inaya. E 'inega tomotau qabudi ialamani aqiaqiea ba'e vonahaqiaqi ta ve'ae'aetoga igigivelua'uya, mana ge taha wese wawa 'idewana.

¹⁷ Ta wese 'idewani Yaubada nuanuana qiduana tomotau ge ina venuana magilafu tuta nana vona fofofola neidi, ta 'esi ina alamani aqiaqiea ba'e vona nana vonahaqiaqi, ta vona fofofola nana weaqina Yaubada ge wese nuana nagivila.

¹⁸ * Ena vona fofofola be wese ena 'awatamatamana i'eno'eno vataya. Vonahaqiaqi, ba'e yani magilafudina ge ana fata nagivedumedumedi, mana Yaubada tauna ge wese ana fata nau'ava. Ita'a aqabu ni'au kadena ilivu luveifana 'inega ta tauna ena 'itamaki 'inaya ni'a kalugu, e

* **6:13:** Nug 22:16-17 * **6:18:** Naba 23:19

ada fata be me eda giwalifatu Yaubada ena vona fofofola eda lu'ita vane weaqina kana kafi'i'ihia, ta weaqina ge wese kana venuana magilafu.

¹⁹ * Vonahaqiaqi, lu'ita vane nana kahalamani aqiaqiea ge u'ava, 'inega kana ba'eba'eyea. Eda vetumaqana lu'ita vane nana weaqina kavona waga ana lomu, 'inega ge wese niboanida nanidoa. Ba'e lu'ita vane nana 'iuna Ieisu, mana ba'e Ieisu nana Yaubada ena Vanue Gwala mahalaya ana Sifaufa Gwalagwala Otaqina ana bagina kalekoyega 'inaya madulugu.

²⁰ Vonahaqiaqi, tuta nana Ieisu 'aliga 'etoluaia, 'inega kaleko nana eabu magilafuyea. E omo'e 'inega Ieisu ni'au lugu weaqida ta vetoveguba kavona Toveguba edi Tovanugweta. Ta Ieisu tauna tuta vataya ana Toveguba Qiduana, 'idewani Melikisedeki.

7

Toveguba Melikisedeki weaqina

¹ * Ta Melikisedeki nana tauna 'abaga Salema ana kini ta wese Yaubada Toatoa Vanena ena toveguba. Avia ana tuta taha 'inaya Ebelamo vaina kini luvegwmumuidi vedavi 'inega. Ta tuta nana Ebelamo luaviayega 'evivi maimai 'inega Melikisedeki maega iveloba, ta tauna vona veyolubea Ebelamo.

² Ta Ebelamo avia nana 'inega kulufa qiduana miedi. Ta kulufa qabuna 'idiega guguna teni viaqidi, e 'inega guguna 'aidegana Melikisedeki 'inaya nei kavovoyea. Ta Melikisedeki ana

* **6:19:** Luvi 16:2-3 * **7:1:** Nug 14:17-20

wawa ana alamani “Ilivu tunutunuqina ana kini.” Ta wawa nana ana alamani vemagilafuna, “Toadaumwala ana kini”, mana tauna ’abaga Salema ana kini, ta wawa Salema ana alamani “Daumwala”.

³ Ta ge taha buki nage leta dasimana tamana be inana taudi aiqabu, ta ge wese kada alamania ena gade weaqidi. Ta wese yawaina ana tuta ena ’ebeve’ale be ena ’ebel’o’ova ge ana alamanimo. E ’inega tauna tuta vataya ana toveguba kavona Yaubada Natuna ’idewani.

⁴ Inega kana nuaia Melikisedeki tauna ’oloto qiduana. Vonahaqiaqi, tubuda Ebelamo wese taha ’oloto qiduana, ta ’eguma yubai kameli adi yau anidedi (100) aviega ’ewedi inega ’idiega teni Melikisedeki inaya nei kavovoyea. Ta wese kulufa qabuna ’idiega ’idewani guguna ’aidegana a’uya Melikisedeki ’aqenaya.

⁵ * Ta Mosese ena luvine inega toveguba qabudi Libai ena gadeyega adi luaqiaqi be tomotau qabudi me Isileli edi kulufa qabuna ’idiega guguna ’aidegana i’ewe’ewedi Yaubada weaqina. Vonahaqiaqi, toveguba qabudi Libai ena gadeyega taudi wese Isileli ana tomotauyavo. Taudi wese Ebelamo tubunavo, ta tua toveguba diavona guguna ’aidegana i’ewe’ewedi edi susu taha taha ’idiega.

⁶ Melikisedeki tauna gebu Libai ena gade inega, ta tua tauna wese guguna ’aidegana Ebelamo inega ’ewea. Ta ’abibodanaya Melikisedeki Ebelamo vona veyolubea, ta Ebelamo nana lova Yaubada ena vona fofofola ni’au madu’ewea.

* 7:5: Naba 18:21

⁷ Ta ge wese kana venuana magilafu vona veyoluba weaqina, mana ni'au kahalamani aqiaqiea 'eguma taha toga taha tomotau navona veyolubea, e 'inega tauna qiduana, ta 'abiboda vona veyoluba nana ana to'ewa.

⁸ Taudi tovegubayavo tomotau edi kulufa qabuna 'idiega guguna 'aidegana i'ewe'ewedi. Vonahaqiaqi, toveguba dina taudi tomotau otaqa 'inega i'ali'aliga. Melikisedeki tauna wese guguna taha 'ewea, ta ge da'aliga, ta 'esi Buki Nugwenugweina vonaya vonigo nawale mayawaina toatoa.

⁹ Ta wese ana fata ba'e 'idewani kana vona 'aiqa: Libai tubunavo taudi guguna ana to'ewa, ta kavonaya taudi wese guguna taha Melikisedeki ineia tuta nana tubudi Ebelamo guguna 'aidegana nei kavovoyea Melikisedeki 'inaya.

¹⁰ Vona nana ana alamani ba'e: Libai nawale ge davi'oi tuta nana Ebelamo ena kulufa qabuna 'idiega guguna 'aidegana Melikisedeki neia. E ba'e 'inega kahalamania Libai tubunavo kavona lova 'inega edi nei kavovo ni'a ia'uya Ebelamo 'inega.

Isisu tauna kavona Melikisedeki

¹¹ Yaubada ena luvine ana avutugu me Isileli neidi toveguba edi viaqa 'inega. Ta tomotau ge adi fata ina vetunutunuqa Yaubada matanaya toveguba dina edi viaqa 'idiega, e 'inega Yaubada taha wese toveguba vetunei mai Melikisedeki 'idewani, ta toveguba nana ge Libai nage Eloni edi gadeyega.

¹² Ta tuta nana toveguba 'evauna natoa 'ifoqe, e 'inega ana luaqiaqi be luvine wese navevauvau.

13 Mana toveguba nana ni'au kaveqaeyea tauna mali gade 'inega, ta gade nana ana qabuyavo gebu adi fata be ina vetofewa 'ebeveguba 'inaya.

14 * Ta egu simana ana alamani aqiaqi ba'e 'idewani: Eda Kaiwabu Ieisu mai Iuda ena gade 'inega, ta Mosese ge taha tuta dasimana gade Iuda weaqina tuta nana toveguba weaqidi vevegae.

15 Ta tola'ai ni'au yaveqaeyedi adi alamani simasimalidi, mana toveguba taha vauvauna ni'au 'ifoqe, e tauna Melikisedeki 'idewani.

16 Vonahaqiaqi, luvine 'eno'eno Mosese 'inega vonaya vonigo tomotau Libai ena gade namo 'inega luaqiaqiedi be ina vetoveguba. Ta ba'e toveguba nana gebu Libai 'inega, mana tauna yawaina ena waiwai ge ena awalamo 'inega vetoveguba.

17 * Ba'e yanidiavo simasimalina, mana Buki Nugwenugweina simana vonaya, "O'a tuta vataya ana toveguba 'idewani Melikisedeki."

18-19 * Vonahaqiaqi, luvine nugwenugweidi dawalilidi ta vuaqa geqadi, mana ge ana fata 'idiega tomotau ina vetunutunuqa, 'inega Yaubada luvine diavona 'ewa yavuledi. Ta ba'itagana 'ebelu'ita vane aqiaqi otaqina luvine dina luve'iedi, e ba'e 'ebelu'ita vane nana 'inega ita'a kamieda Yaubada di'wenaya.

20 Ta tuta nana Ieisu vetoveguba e 'inega Yaubada vona fofofola waiwaina 'inanea, ta lova ge taha tuta ba'e 'idewani daviaqa 'aiqa mali tomotau 'idia tuta nana ivetoveguba.

* 7:14: Ais 11:1; Md 2:6; Ve 5:5

* 7:17: Ibe 5:6; Same 110:4

* 7:18-19: Iem 4:8

21 * Ta Ieisu vetoveguba Yaubada ena vona fofofola waiwaina 'inega, vonaya,

“Ya'a Kaiwabu Yaubada
vona fofofola waiwaina yaha'uya,

'O'a tuta vataya ana toveguba.'

Ta ba'e vona nana weaqina
ge wese egu nuanua
ena vea'ugivilei.”

22 * Vona fofofola ba'e 'inega kana alamani aqiaqiea Yaubada Ieisu 'inega luvine vauvauna ta aqiaqi otaqina a'uya tauna be tomotau nuanidia, ge wese 'idewani Mosese ena luvine.

23 Lova luvine nugwenugweina ana tuta 'inaya toveguba qabudi itoatoa, mana 'eguma taha na'aliga e 'inega toveguba vauvauna naluve'iea.

24 Ta Ieisu yawaina ge wese dagumwala ta 'esi natoa vataya, 'inega tauna ena fewa toveguba 'idewani ge taha toga naluve'iei.

25 * 'Inega Ieisu ba'itagana ta wese tuta maimai 'idia ana fata be aigabu imaimai Yaubada 'inaya tauna 'inega na'etoyavuidi. Ieisu nana ana fata, mana tauna Toatoa Vatayana ta tuta qabuna vevenoqi weaqida Yaubada 'inaya.

26 Ieisu tauna Toveguba edi Tovanugweta ta aqiaqi otaqina weaqida. Ana fata naiuleda, mana tauna gwalagwalana ta ge wese ana 'ebeve'ewamo. Tauna ge taha luveifana daviaqia, 'inega Yaubada givaneqea mahalaya, ta totoa mahalaya veqidua va'inedi.

* 7:21: Same 110:4; Ibe 5:6 * 7:22: Ibe 8:6; 12:24 * 7:25: Lom 8:34

27* Ieisu tauna gebu toveguba edi tovanugweta 'idewani, mana taudi Mosese ena luvine 'inega 'aubena 'aidega 'aidega 'idia nugweta taudiega edi luveifana weaqina iveguba, ta 'abibodanaya wese tomotau qabudi edi luveifana weaqina iveguba. Toveguba qabudi adi luaqiaqi be ba'e 'idewani ina viaqa 'aiqa. Ta Ieisu gebu, mana tauna ge ena luveifamo, e 'inega veguba 'aideganamo viaqia tuta nana taunega vegubayea 'etoluai 'inaya weaqida.

28 Ta aqabu ivenua'ivinedi toveguba edi tovanugweta 'idewani Mosese ena luvine 'ayanaya e taudi dawalilidi, 'inega ge adi fata be yani qabuna aqiaqidi ina viaqidi 'idewani Ieisu, mana taudi tomotau otaqa, ta tua venua'ivina ilobea. Ta luvine nana ana nei 'abibodanaya Yaubada Natuna venua'ivinea vona fofofola waiwaina 'inega. Ta tauna Toveguba edi Tovanugweta aqiaqi otaqina tuta vataya 'inaya.

8

Ieisu tauna eda Toveguba Qiduana

1 Egu vona ni'au onoqolia, ta vona nana fo'una ba'e: Yaubada Toatoa Vanena ena 'ebetoa kaikaiwabuna mahalaya toatoa, ta Ieisu tauna eda Toveguba edi Tovanugweta toabui Yaubada 'ataqinaya.

2 Ta omo'e 'inaya vetofewa Yaubada 'inaya Toveguba Qiduana 'idewani vanue 'ebeiwa'odu gwalagwala otaqina ana wawa Tabenakeli 'inaya. Ta vanue nana ge tomotau nimadiege ida yoqoni, ta 'esi Kaiwabu taunega viaqia.

* 7:27: Ibe 5:3

³ Bwa'obwa'o ana toveguba edi tovanugweta adi luaqiaqi be yubai 'idiega ina veguba Yaubada 'inaya, ta wese vaina yani ina nei kavovoyea. 'Inega ita'a eda Toveguba edi Tovanugweta ana luaqiaqi be wese taha yani navegubayea.

⁴ Ta 'eguma tauna nawale bwa'obwa'oya datoatoa, e 'inega ge wese davetoveguba, mana bwa'obwa'oya toveguba koyadi ni'au iveveguba me Diu edi luvine ana 'eda'eda 'inega.

⁵ * Ta taudi edi fewa iviaviaqidi taha vanue gwala 'inaya, ta ba'e vanue nana kavona 'ebe'ita 'idewani, mana vanue nana veve'itayea mahala ana vanue 'ebeiwa'odu gwalagwala otaqina ana 'ita 'idewani. Lova Yaubada Mosesa vona waiwaina neia tuta nana vanue 'ebeiwa'odu gwalagwalana ana wawa Tabenakeli bwa'obwa'oya nay-oqonia, 'inega voneaya, "Una 'itamaki aqiaqieu, ta yani qabuna una viaqidi 'idewani lova yave'iteu bwanaga debanaya."

⁶ * Ta leisu ena fewa Tamana neia Toveguba Qiduana 'idewani, e 'inega fewa nana bwa'obwa'o ana tovegubayavo edi fewa veqidua va'inea. Ta wese 'idewani luvine vauvauna weaqina, mana leisu luvine nana miea Yaubada 'inega ena tomotauyavo 'idia, ta luvine nana luvine 'itu'ituwaina veqidua va'inea, mana luvine vauvauna ena 'ebetunuvahala vona fofofola aqiaqi otaqina 'inega 'ifoqe.

⁷ Ta 'eguma luvine 'itu'ituwaina ge wese ena luveifamo, e 'inega Yaubada ge wese luvine vauvauna daha'ui.

* 8:5: Kol 2:17; Ibe 10:1; 'Ifo 25:40 * 8:6: Ibe 7:22

8 * Ta Yaubada ena tomotauyavo 'itedi luvine
'itu'ituwaina 'inega ge ida vetunutunuqa, 'inega
vonaya,

“Ya'a Kaiwabu yavonemi
nawale taha 'aubena na'ifoqe
be 'inega luvine vauvauna ena viaqia
me Isileli be me Iuda maega.

9 Lova luvine 'itu'ituwaina yaviaqia
tubudiavo maega tuta nana
nimaguyega ya'ewa 'ifoqeyedi
yatauyedi di'we Itifita 'inega.

Ta luvine nana taudi ilugwavu'aiea,
e 'inega yatoa gwavudi.

10 Ta ya'a Kaiwabu,
nawale 'aubena nana 'inaya
luvine vauvauna ena viaqia
me Isileli maega.

Ta egu luvineavo ena a'uya nuadia,
ta wese giwalidia ena 'wayavia.

'Inega ya'a edi Yaubada,
ta taudi egu tomotauyavo.

11 'Inega ge daluaqiaqiei be taha toga
iana nave'itei navonaya,

‘Kaiwabu una alamanial’

Ta wese ge daluaqiaqi be taha 'oloto
ena susuyavo navonedia,

‘Omi'a Kaiwabu ona alamanial’
mana tomotau qabudi ni'au ialamanigu,
taudi tomotau kavokavovo
be wese kaikaiwabudi.

12 Ya'a edi viaqa veifa qabudi
'idiega ena nuataqodi,

* 8:8: Iel 31:31-34

ta edi ilivu luveifana qabuna weaqina
ge wese ena nuave'avinidi."

¹³ Tuta nana Yaubada luvine vauvauna weaqina
simana 'inega ana alamani ba'e 'idewani: Luvine
'itu'ituwaina ge wese kana vefewei, ta 'esi kana
a'unaqoyea ta tuta goyona 'inaya nahawala, mana
ena waiwai ni'au gumwala.

9

*Awatubo Yaubada 'inaya luvine nugwenug-
weina 'inega*

¹ * Yaubada ena luvine nugwenugweina 'inaya
luvine vaina a'udi me Isileli weaqidi ma'oda
ina tafwalolo 'aiqa. Ta wese me edi vanue
'ebeiwa'odu ana wawa Tabenakeli, ta vanue nana
bwa'obwa'oya taudiega iviaqia.

² Ta ana sifaufa magilafuna. Ta sifaufa
nugwenugweina igabea ana wawa Sifaufa
Gwalagwalana. Ta gamonaya vaina kulufa ia'udi
'idewani odamu ana 'ebea'u ta wese tebolo taha.
Ta tebolo nana debanaya beledi gigivegwalana
ia'udi edi nei kavovo weaqina Yaubada 'inaya.

³ * Ta sifaufa vemagilafuna igabea ana wawa
Sifaufa Gwalagwala Otaqina. E ba'e sifaufa nana
ana 'ebelugu kalekoyega ibaginia, ta kaleko nana
yubai vutuvutudiega iaqilia.

⁴ * Ta sifaufa nana gamonaya taha 'ebeveguba
goula 'inega iviaqia 'eno'eno, ta debanaya
bunama taha ana wawa inisenisi meilana
aqiaqina igabugabuya. Ta wese dedewaga 'aiwe

* **9:1:** 'Ifo 25:23-26:30 * **9:3:** 'Ifo 26:31-33 * **9:4:** 'Ifo 16:33;
25:10-16; 30:1-6; Naba 17:8-11; Luve 10:3-5

lova goulda 'inega i'afwalia ia'uya sifaufa nana gamonaya. Dedewaga nana ana wawa Aki, ta gamonaya dabo beabeadi magilafudi Yaubada ena luvineavo teni lova taunega 'wayavidi i'eno'eno. Ta wese gaeba goulda 'inega 'eno'eno dedewaga nana gamonaya, ta gaeba nana gamonaya taha 'abwaga ana wawa mana 'eno'eno. Ta kulufa vetoina Eloni ena kewala 'eno'eno Aki nana gamonaya. Lova kewala nana kwavugina me Isileli gamonaya ia'uya, ta 'abiboda taunega ya'eva 'evivi.

5 * Ta Aki nana ana 'auboda debanaya yani magilafudi adi 'ita kavona Yaubada ena tovale'ewa itoatoa adi wawa Selebimu, ta fafediega Aki nana ive'igwa'uya. Taudi ive'ebe'ita Yaubada ena simatala kaikaiwabuna weaqina. Ta toveguba qiduana yubai sulalidi 'inega 'auboda nana luitaitalia tomotau edi ilivu luveifana weaqina, 'inega Yaubada nanuataqodi. Ta ba'itagana ge ana fata be yani qabuna ba'e weaqina ena givesimalalidi 'imia.

6 * Ta tuta nana kulufa diavona ni'au i'iva'ava'aidi vanue 'ebe'iw'odu 'inaya, e 'inega toveguba sifaufa nugweta 'inaya ilugulugu ta edi fewayavo iviaviaqidi.

7 * Ta Sifaufa Gwalagwala Otaqinaya gebu toveguba qabudi adi fata be ina lugu 'inaya, ta 'esi toveguba edi tovanugweta ta'a mona ana fata nalugu tuta 'aideganamo ya'wala 'aidega 'aidega 'idia. Ta luvine waiwaina 'eno'eno, ge ana fata nima 'ava'avana nalugu, ta 'esi yubai sulalidi nug-

* 9:5: 'Ifo 25:18-22 * 9:6: Naba 18:2-6 * 9:7: Luvi 16:2-34

weta na'ewei 'inega naluguyea. Ta sulala nana navegubayea Yaubada 'inaya taunega ena luveifana weaqidi, be wese tomotau edi luveifana weaqidi. Ta wese vaina luveifana iviaqidi edi nua kavokavovo 'inega ta ge ida alamanidi, e ba'e luveifa diavona weaqidi wese naveguba Yaubada 'inaya.

8-9* Ta Niboana Gwalagwalana yani ba'e 'idiega ve'ita aqiaqieda Sifaufa Gwalagwala Otaqina ana bagina ge da'ewa'ei tomotau kavokavovo weaqidi, mana nawale vanue 'ebeiwa'odu 'itu'ituwaina Tabenakeli ana luvine ivevefewedi. Ta ge ana fata be veguba nana 'inega tomotau adi lutonova naveaqiaqi. Ba'e wese taha 'ebe'ita tuta ba'e weaqina, mana veve'iteda nei kavovo qabudi be wese toveguba edi guba Yaubada 'inaya 'idiega ge wese adi lutonova daveaqiaqi, mana luveifana iviaqia, e 'inega vita ilulutonovia Yaubada matanaya.

10 'Inega ba'e veguba diavona 'idiega ge ida veaqiaqi otaqa, mana omo'e luvine diavona 'itu'ituwaidi taudi 'abwaga be go'ila ta wese 'wafi ena uweta weaqina. Ta luvine diavona tomotau luaqiaqiedi be ida 'abibodedi ana laba Yaubada ena 'eda'eda vauvauna dagive'ifoqeyea.

Awatubo Yaubada 'inaya ena luvine vauvauna 'inega

11 Ta Keliso ni'a mai kavona Toveguba edi Tovanugweta 'idewani, 'inega toa aqiaqina ni'a kalobea. Ta tauna ni'a lugu mahala ana vanue

* 9:8-9: Ibe 10:1-2

'ebeiwa'odu Tabenakeli 'inaya, ta vanue nana qid-uana ta ana 'ita aqiaqi otaqina, mana ge tomotau nimadiege ida yoqoni bwa'obwa'o ba'e debanaya. Ta 'esi yoqoyoqona vatayana 'eno'eno Yaubada 'inega.

¹² Ta Ieisu Sifaufa Gwalagwala Otaqina 'inaya lugu tuta 'aideganamo, ta ge wese nalugu 'evivi. Tauna ge yubai goti nage bulumakau natudi sulalidi da'ewei ta dalugu daveguba, ta 'esi ena veguba nana taunega sulalina 'inega veguba. Ta ena lugu be ena veguba 'inega eda luveifana qabuna 'ewa yavula vatayedi.

¹³ * 'Eguma taha toveguba yubai goti be bulumakau sulalidi naluitaitalia tomotau 'wafidia, ta wese bulumakau ineya'alidi 'wafutodi na'ewei ta tomotau 'wafidi navekalivia 'inega 'wafidi ina veaqiaqi Yaubada matanaya,

¹⁴ * e 'inega kana alamani aqiaqiea Ieisu sulalina 'inega kana veaqiaqi otaqa, mana Ieisu Ni-boana Gwalagwalana Toatoa Vatayana ena waiwai 'inega taunega vegubayea. Ba'e veguba nana aqiaqi otaqina Yaubada matanaya, mana Ieisu sulalina ana fata eda nuanua nagive'evaunia 'inega ge wese ve'ita nugwenugweidi weaqidi kana nuanua, be yaqisa ada fata Yaubada mayawaina ena nuanuayavo kana viaqidi.

¹⁵ Omo'e 'inega Keliso mai tomotau be Yaubada nuanidia sabi luvetubadi, ta luvine vauvauna give'ifoqeyea be yaqisa tomeqabu Yaubada ni'au venua'ivinedi veyoluba 'eno'eno vatayana weaqina ina lobe, mana lova 'idewani vona

* **9:13:** Luvi 16:15-16; Ibe 10:4; Naba 19:9,17-19
1:18-19

* **9:14:** 1Fit

fofofolayea. E ba'e yani nana ana fata mana leisu ena 'aliga 'inega tomotau 'etoyavua ilobea edi ilivu luveifana weaqina, mana luvine nugwenugweina 'inega ge adi fata 'etoyavua ida lobei.

¹⁶⁻¹⁷ Ni'au kahalamania 'eguma taha toga luvine naha'uya ena kulufa be ena mane adi vewila'a enavo 'idia weaqina, 'inega enavo kulufa diavona ge adi fata ina 'ewedi ana laba ina alamani aqi-
aqiea tomotau nana ni'a 'aliga.

¹⁸ E ba'e 'inega kana alamania luvine nugwenugweina Mosese 'inega ge ana fata nave-waiwai 'eguma yubai sulalidi ge ida vefewea guba weaqina, mana sulala 'idewani 'ebe'ita 'aliga weaqina.

¹⁹ * Mana nugweta Mosese luvine qabudi Yaubada 'inega simanedi tomotau 'idia, ta 'abibodanaya yubai goti ta wese bulumakau natudi sulalidi go'ila maega wayavilea. 'Inega taha 'aiwe ana wawa isofa laqanaya yubai sifi vutuvutudi bweabwealina 'inega fainia ta 'aubwa'uya sulala nana 'inaya, 'inega luitaitalea tomotau be wese Yaubada ena luvineavo ana buki 'inaya.

²⁰ 'Inega Mosese tomotau vonedia, "Yaubada luvine ni'au neimi ta ona vematamatayagedi. Ta sulala ba'e luvine nana ana 'ebe'awahaqiaqi."

²¹ * Ta wese 'idewani Mosese sulala ba'e 'inega vanue 'ebeiwa'odu Tabenakeli be wese kulufa qabuna vanue nana gamonaya i'eno'eno luitaital-
idi.

* **9:19:** 'Ifo 24:6-8 * **9:21:** Luvi 8:15,19

22 * Vonahaqiaqi, luvine ba'e 'idewani simana 'aiqa: Kulufa qabudi ivevefewayedi ivevunavunaqa sulala 'inega. Ta wese 'idewana ge nuataqo kana lobei 'eguma sulala gebu nadau.

Keliso ena 'aliga 'inega eda luveifana 'ewa yavuledi

23 * Kulufa diavona Mosese vefewedi bwa'obwa'oya kavona mahala ana kulufayavo 'anu'anunudi 'idewani, ta oade mahalaya kulufa otaqidi i'eno'eno. Ta Mosese ba'idia bwa'obwa'oya kulufa diavona yubai sulalidi 'inega givevunavunaqidi. Ta kulufa diavona mahalaya i'eno'eno guba aqiaqi otaqinamo 'inega adi fata be ina vevunavunaqa.

24 Mana Ieisu ge dalugu vanue tafwalolo gwalagwalana taha 'inaya tomotau nimadiega iyoqonia. Vonahaqiaqi, bwa'obwa'o ana vanue tafwalolo kavona mahala ana Vanue Gwalagwala Otaqina 'anu'anunu namo 'idewani. Ta 'esi Keliso lugu mahalaya, ta omo'e 'inaya Yaubada matanaya tovoovolo weaqida.

25 Me Diu edi toveguba edi tovanugweta lugu-lugu Sifaufa Gwalagwala Otaqina 'inaya ya'wala 'aidega 'aidega 'idia yubai sulalidiega sabi veguba. Ta Keliso ge tuta qabuna dalugu mahalaya be taunega dagubayei, ta 'esi ena lugu nana tuta 'aideganamo Tamana 'inaya.

26 * Vonahaqiaqi, 'eguma Keliso toveguba davetutumedi e 'inega 'aliga ana visiq dalutonova 'eviviea bwa'obwa'o ana 'iva'ava'ata 'unu 'inega

* 9:22: Luvi 17:11 * 9:23: Ibe 8:5; 10:1 * 9:26: Ibe 10:10

be ana laba ba'itaga 'inaya. Ta gebu'e otaqa, mana tuta ana 'ebelu'ovoa ana tuta vadi'wedi'wea 'inaya Keliso mai tuta 'aideganamo tomotau edi luveifana sabi 'ewa yavulina, ta omo'e tutana 'inaya taunega gubayea weaqida.

²⁷ Ta wese 'idewani Yaubada ena nuanua 'inega tomotau qabuda kana 'aliga tuta 'aideganamo 'inaya, ta 'abibodanaya ada luvine naneida.

²⁸ 'Inega tuta 'aideganamo Yaubada Natuna awafelea ta vegubayea tomotau qabudi edi luveifana weaqina. Vonahaqiaqi, Keliso nawale na'evivi namai tuta vemagilafuna 'inaya, ta ge tomotau edi luveifana sabi 'ewa yavulina, ta 'esi taudi iba'eba'eyea sabi 'etoyavuidi.

10

Yubai sulalidi ge ana fata tomotau edi luveifana na'ewa yavuledi

¹ Lova luvine 'itu'ituwaina adi viaqayavo kavona Ieisu ena viaqa 'aye'ayewanamo, ta 'esi ba'itaga Ieisu ena viaqa 'inega yani aqiaqi otaqina ni'a 'ifoqe 'idaya. Mana luvine nana ge ana fata tomotau edi luveifana na'ewa yavulei. Tuta qabuna yubai ivevegubayedi ya'wala 'aidega 'aidega 'idia, ta totafwalolo diavona Yaubada di'wenaya imai ge ana fata be ida vevunavunaqa veguba diavona 'idiega.

² Mana 'eguma totafwalolo diavona veguba diavona 'idiega ana fata be ida vevunavunaqa aqiaqi, e 'inega luaqiaqiedi be viaqa diavona ida lua'uya, mana ge taha wese 'wamomo ida lutonovia edi luveifana weaqina Yaubada matanaya.

³ Ta gebu, ge ana fata be ida vevunavunaqa! Ta 'esi veguba diavona ya'wala 'aidega 'aidega 'idiega nuadi iluluqa'uya edi luveifana weaqina,

⁴ * mana yubai goti be bulumakau 'alabwatadi sulalidi ge ana fata be tomotau edi luveifana na'ewa yavulei.

⁵ * E omo'e 'inega tuta nana Keliso mai bwa'obwa'oya 'inega Tamana 'inaya vonaya, "Veguba yubai 'idiega

be wese nei kavovo ge nuanuau,
ta 'esi ya'a 'wafigu ni'a u'iva'ava'aia
yahawafelea eu nuanua weaqina,

⁶ mana ge uda qaiawa yubai gabugabudi
adi veguba tomotau edi luveifana
adi 'ewa yavula weaqina.

Ta ge wese uda qaiawa nei kavovo
tomotau edi luveifana
ana 'ewa yavula weaqina.

⁷ 'Inega yavonaya,
'Yaubada ya'a ba'e.

Ni'a yamai eu nuanua
sabi viaqina 'idewani
lova eu Buki Same ena simana.' "

⁸ Ta Buki Nugwenugweina 'inaya Keliso madu-vonaya, "Ge nuau veguba be nei kavovo qabudi, nage yubai gabugabudi nage wese vaina yani ivevegubayedi luveifana weaqidi." (Vonahaqiaqi, Mosese ena luvine 'inega guba qabudi weaqina simanayedi, ta tua viaqa diavona weaqidi nawale ge uda qaiawa.)

* **10:4:** Ibe 9:13 * **10:5:** Same 40:6-8

9 'Inega wese vonaya, "Ya'a ba'e, ni'a yahawafelegu 'iuya be eu nuanua ena viaqia." E ba'e 'inega Yaubada luvine 'itu'ituwaina veguba weaqina 'ewa yavulea, ta 'esi luvine vauvauna a'u'ifoqeyea.

10 * Ieisu Keliso Yaubada ena nuanua qabuna viaqia. 'Inega tomotau qabuda ni'a kavevunavunaqa Yaubada matanaya tuta nana Ieisu Keliso weaqida taunega 'wafina vegubayea tuta 'aideganamo, ta ge wese naguba 'evivi tuta maimai 'inaya.

11 * Luvine 'itu'ituwaina ana tutaya toveguba tuta qabuna itovotovolo 'ebeveguba di'wenaya ta iveveguba. Ta guba diavona ge adi fata tomotau edi luveifana ina 'ewa yavuledi.

12 Ta eda Toveguba Qiduana tuta 'aideganamo taunega vegubayea Yaubada 'inaya eda luveifana weaqina. Ta 'abibodanaya Tamana ana 'ataqia toabui.

13 * E omo'e 'inaya Ieisu ba'eba'e ana laba ana aviayavo Yaubada naha'uwebuiedi 'aqeyafayafanaya.

14 Mana veguba ba'e 'aidega nana 'inega Yaubada tomotau givevunavunaqa vatayedi, e 'inega taudi ena tomotauyavo gwalagwaladi.

15 Ta wese Niboana Gwalagwalana ba'e yani diavona weaqina madusimana 'ifoqeyea vonaya, "Kaiwabu Yaubada vonaya,

16 * 'Taha tuta 'inaya luvine vauvaudi ena viaqia egu tomotauyavo maega,

* 10:10: Ibe 9:12 * 10:11: 'Ifo 29:38 * 10:13: Same 110:1

* 10:16: Iel 31:33; Ibe 8:10

ta luvine diavona giwalidia ena a'udi,
ta wese nuadia ena 'wayavidi.'

17 * Ta wese vonaya,
'Tomotau edi luveifanayavo
be wese edi viaqa ge aqiaqidi
ena nuafanidi.' "

18 Vonahaqiaqi, 'eguma Yaubada eda luveifana
qabuna ni'a nuataqodi 'inega ge daluaqiaqieda
be mali 'eda be mali 'eda kana salidi eda lu-
veifana ana guba weaqina, mana ge taha wese
'eda da'eno'eno.

19 * Egwavo ye, 'inega me eda giwalifatu ada fata
kana lugu Vanue Tafwalolo ana Sifaua Gwalag-
wala Otaqina 'inaya Ieisu sulalina 'inega.

20 * E ba'e 'inega tomotau ada fata 'eda vau-
vauna ta mayawaina 'inega kana lugu Yaubada
'inaya, mana ena 'aliga 'inega Sifaua Gwalagwala
Otaqina kalekoyega ibaginia siwa'ea weaqida.

21 Vonahaqiaqi, Ieisu eda Toveguba Qidwana
Yaubada ena tomotauyavo 'ita'itamakidi ta
'abi'abiluvinedi,

22 * 'inega ge me eda venuana magilafu Yaubada
kana valiei, ta 'esi kana valia me eda vetumaqana
waiwaina 'inaya, mana eda 'wamomo ilivu lu-
veifadi weaqina Ieisu sulalinega luitaitalidi 'inega
ni'a kavevunavunaga, ta wese go'ila aqiaqina ana
uweta 'inega 'wafida ni'a vevauvau.

23 'Inega luaqiaqieda be eda lu'ita vane Ieisu
weaqina kana kafi'i'ihia, ta ge wese kana
nidonidoa, mana Yaubada ena vona fofofola
'idaya nawale na'ifoqe aqiaqi.

* 10:17: Iel 31:34 * 10:19: Ibe 4:16 * 10:20: Md 27:51

* 10:22: Luvi 8:30; Isi 36:25; Efe 5:26

24 Ta 'esi luvibwaineda be kana nuanua aqi-aqi ma'oda 'inega taudega kana vona iuleda, ta vona nana 'inega veyoluba ta wese viaqa aqiaqidi kana viaqidi edavo maega.

25 * 'Inega tafwalolo ana va'auta ge kana lugwavu'aiei 'idewani vaidi tomotau ilulugwavu'aiea. Ta 'esi taudega kana vona iula aqiaqieda, mana Ieisu ena tuta 'evivi mai bwa'obwa'oya ni'a vadi'wedi'weda.

26 * Ta 'eguma ita'a Ieisu Valena ni'a ka'ewea ta wese kahalamani aqiaqiea ta tua nawale taudega eda nuanua 'inega ilivu luveifana kaviaviaqidi, e 'inega ge taha wese veguba da'eno'eno be ana fata eda luveifana na'ewa yavulei.

27 * Ta 'esi me eda mwaniniva kana ba'eba'e ana laba vetala'ai qiduana ana 'aubena na'ifoqe, 'inega aiqabu Yaubada ivevoalanea 'aiwe 'ala'alata na'alaveawalidi.

28 * Mosese ena luvine nugwenugweina ba'e 'idewana simana 'aiqa: 'Eguma taha toga luveifana viaqia, ta tomotau magilafudi nage toidi matadia yani nana viaqia, e 'inega ge wese nuakolokolo dalobei, ta 'esi iluve'aligia.

29 * 'Inega kana nuaia tola'ai nawale na'ifoqe taha tomotau 'inaya 'eguma tauna Yaubada Natuna naveyani kavokavovoyea? Ta wese kana nuaia tola'ai nawale na'ifoqe taha tomotau 'inaya 'eguma Yaubada ena luvine vauvauna sulalina naveyani kavokavovoyea, mana sulali nana 'inega vevunavunaqa Yaubada matanaya. Ta wese kana

* 10:25: Ibe 3:13 * 10:26: Ibe 6:4-8 * 10:27: Ais 26:11

* 10:28: Luve 17:6; 19:15 * 10:29: 'Ifo 24:8; 1Kol 11:27-29; Md 12:30-32

nuaia tola'ai nawale na'ifoqe taha toga 'inaya 'eguma tomotau nana Niboana Gwalagwalana 'inega nuakolokolo lobelobea ta na'awaluveifea? Vonahaqiaqi, tomotau nana luaqiaqiea be luvematasabu qidua va'inena nalobea Yaubada 'inega.

³⁰ * Mana Yaubada ena vona ni'a kahalamaniana vonaya, "Ya'a tomotau edi luveifana ena ve'iedi, ta wese ena 'ewa luai." Ta wese vonaya, "Ya'a Kaiwabu egu tomotauyavo ena a'uvidividinidi."

³¹ Vonahaqiaqi, yani 'ebemwaniniva qiduana 'eguma Yaubada mayawaina nimanega luvematasabu kana lobea.

³² Egwavo, ona nuaia lova tuta nana simatala 'ifoqe 'imia Ieisu valenega, 'inega wese vaina vita olutonovid. Ta vita diavona 'idiega ge oda be'u, ta 'esi otovolo'i'ita.

³³ Vaina tuta tomotau matadia i'awaluveifemi ta wese iveilivu veifemi. Ta wese vaina tuta emiavo oiuledi tuta nana vita ilobea omi'a 'idewani.

³⁴ * Ta emiavo edi vetumaqana weaqina ia'uluguyedi vanue 'ebeyoqona 'inaya, ta omi'a onuakolokoloyedi ta ovayausidi. Ta wese tovanawala emi kulufayavo i'ekilidi. Ta ge oda nuavita, ta 'esi me emi qaiawa otoatoa, mana oalamani aqiaqiea yani 'eno'eno vatayadi ta aqiaqi otaqidi weaqimi mahalaya i'eno'eno.

³⁵ Omi'a Ieisu ovetumaqana aqiaqiea, 'inega vetumaqana nana ge ona felei, ta 'esi ona kafi'i'ihia, 'inega ve'ia aqiaqi otaqina Yaubada 'inega ona lobea.

* **10:30:** Luve 32:35-36; Same 135:14 * **10:34:** Md 6:20; 5:11-12

³⁶ Omi'a luaqiaqiem i be me emi bibitaqo ona toatoa be yaqisa ami fata Yaubada ena nuanua ona viaviaqidi, e 'inega tola'ai vona fofofolayea 'imia ona 'ewedi.

³⁷ * Mana tuta ge kuena 'inaya,
 "Tomai nana na'ifoqe,
 ta ge na'ive'ove'o.

³⁸ Aiqabu ni'a ivetunutunuqa mataguya
 e taudi edi vetumaqanega mayawaidi
 ina toatoa.

Ta aiqabu vita taha taha weaqidi
 imwaniniva be inogegu,
 e ba'e taudina weaqidi
 ge wese ena qaiawa."

³⁹ Ta ita'a ge 'idewani tomotau Yaubada iveg-wavu'aiea, mana taudi nawale ina luve'waiva. Ta 'esi ita'a me eda vetumaqana katoatoa be 'inega 'etoyavua kana 'ewea.

11

Vetumaqana weaqina

¹ * Vetumaqana tola'ai? Eda vetumaqana Yaubada 'inaya ana alamani ba'e: Tauna eda 'ebelu'ita vane ge ana 'itamo, ta tua eda vetumaqana 'inega kahalamani aqiaqiea nawale eda lu'ita vane nana ana aqiaqi na'ifoqe 'idaya, 'inega ge wese kana venuana magilafu.

² Lova tuta nugwenugweina 'inaya Yaubada tomotau 'awahaqiaqiedi edi vetumaqana 'inega.

³ * Eda vetumaqana 'inega kahalamani aqiaqiea vonigo Yaubada ena vona 'inega kuyavata qabudi

* **10:37:** Aba 2:3-4

* **11:1:** 2Kol 5:7

* **11:3:** Nug 1:1; Same

33:6; Ion 1:3

viaqidi, 'inega ba'itagana yani qabudi ka'ite'itedi
lova i'ifoqe ge taha yani adi 'itamo 'idiega, ta 'esi
ena vona 'inega i'ifoqe kavovo.

⁴* Taha 'ebevetalatutula ena neimi: Eibolo ena
vetumaqana 'inega guba aqiaqina a'uya Yaubada
'inaya, ta tuana Keni ena guba ge aqiaqina.
'Inega Eibolo Yaubada matanaya vetunutunuqa,
mana guba nana 'awahaqiaqiea, ta Keni ena guba
ge da'awahaqiaqiei. 'Inega vonahaqiaqi, Eibolo
lova yawaina ni'a gumwala, ta ena vetumaqana
ba'itagana nawale eda 'ebe'ita.

⁵* Ta Inoki ena vetumaqana 'inegana Yaubada
'ewa vaneqea mahalaya ta ge 'aliga visiqina dav-
ebaei bwa'obwa'oya, 'inega tomotau ge adi fata
Inoki ida lobei. Ta nugweta Yaubada qaiawa Inoki
ena vetumaqana weaqina, 'inega 'awahaqiaqiea,
ta 'abiboda 'ewa vaneqea mahalaya.

⁶ 'Inegana ge taha toga ana fata Yaubada
nagiveqaiawei 'eguma ge davetumaqanei, mana
'eguma taha toga nuanuana namai Yaubada
'inaya e luaqiaqiea be navetumaqana aqiaqi
vonigo Yaubada nana toatoa. Ta wese luaqiaqiea
be navetumaqana vonigo Yaubada ana tosaliavo
ve'ia aqiaqina naneidi.

⁷* Ta wese Noa ena vetumaqana 'inega
taha waga qiduana viaqia ena susuyavo sabi
'etoyavuidi. Tauna Yaubada ena vona matayagea
tuta nana vonea veilage qiduana nawale na'ifoqe
bwa'obwa'oya, lova ge taha 'idewani da'ifoqe. Ta
waga nana 'inega Noa me ena gadeavo 'etoyavua
ilobeage veilage nana 'inega, ta mali qabu gebu,

* **11:4:** Nug 4:3-10 * **11:5:** Nug 5:21-24 * **11:7:** Nug 6:13-7:1

ta 'esi iveilage vataya. Ta Noa ena viaqa ba'e 'inega ve'iteda vonigo totoa bwa'obwa'o qabudi luveifadi, ta Noa ena vetumaqana 'inega Yaubada matanaya vetunutunuqa.

8 * Ta wese Ebelamo ena vetumaqana 'inega Yaubada matayagea tuta nana ena gaba noqolia ta voneaya vonigo ena di'we nanogei be natauya mali di'we 'inaya. Yaubada vona fofofola Ebelamo 'inaya be di'we nana na'ewea ta omo'e 'inaya nave'abaga. Ba'e di'we nana Ebelamo ge dahalamaniania ta tua vematamatayaga 'inega tauya.

9 * Ta di'we vonavona fofofolana 'inaya Ebelamo ena didi yubai vutuvutudiega viaqia ta 'inaya toa kavona wagawaga. Ta wese 'idewani Aisake be Iakobo itoa 'aiqa, mana taudi wese vona fofofola nana ilobea Yaubada 'inega.

10 Ebelamo ba'e 'idewani toa 'aiqa, mana ena vetumaqana 'inega lu'ita vane taha 'abaga qidua weaqina. Ta 'abaga nana Yaubada tauna ena nuenuega 'iva'ava'aia ta viaqia toatoa vatayana.

11 * Ebelamo ena vetumaqana 'inega ana fata navetamana. Tauna ni'a vekofekofe, ta moqanena Sela wese kofekofedi ta gagalidi. Ta Ebelamo alamani aqiaqiea Yaubada ena vona fofofola ge wese navenuafania, 'inega moqanena ivenatuna.

12 * Vonahaqiaqi, Ebelamo tawa vekofekofe otaqa, ta tua ba'e 'oloto nana 'inega qabu qidua va'inena ivi'oi ta ive'eala kavona 'wadi'wadima mahalaya ta wese kavona gelasa balabalaya, ge ada fata kana avodi.

* 11:8: Nug 12:1-5 * 11:9: Nug 35:12 * 11:11: Nug 18:11-14;
21:2; Lom 4:19 * 11:12: Nug 15:5; 22:17

13 * Ba'e tomotau diavona me edi vetumaqana i'aliga. Ta yani diavona Yaubada ni'au vona fofofole di ge ida 'ewedi, ta ialamani aqiaqiea nawale ina lobedi, 'inega vona fofofola diavona iba'eba'eyedi, ta weaqidi iqaiawa. Ta taudiega tomotau 'idia isimana 'ifoqe edi toa bwa'obwa'oya kavona be wagawaga 'idewani.

14 Vonahaqiaqi, 'eguma wagawaga dina ba'e 'idewana ivona 'aiqa 'inega ada fata kana alamani aqiaqiea vonigo taudi edi 'abaga aqiaqi nawale isalisalia.

15 Ta taudi ge ida nuanua edi 'abaga 'ebe'itu'ituala weaqina, mana 'eguma edi nuanua 'idewana e 'inega adi fata be ida 'evivi 'abaga diavona 'idia,

16 ta 'esi taudi 'abaga aqiaqina isalia, e tauna 'abaga nana mahalaya. 'Inegana Yaubada ge dainiyauiyau tomotau diavona edi 'awa-Yaubada 'inaya weaqina, mana tauna edi 'abaga qiduana ni'au 'iva'ava'aia mahalaya.

17 * Lova Yaubada Ebelamo 'inaya vona fofofolayea vonigo taha natuna navi'oi, e 'inega vi'oi. Ta tuta nana Yaubada Ebelamo sitonovia ta voneaya, "Natuhu 'aidega otaqina Aisake una vegubayea." E 'inega gwama nana ge davegagalea, ta 'esi ena vetumaqana 'inega awafelea.

18 Tauna gwama nana weaqina lova Yaubada vona fofofola vonaya, "Natuhu Aisake 'inega nawale eu gadeavo qabudi ina vi'oi."

19 * Ta Ebelamo nuaia vonigo 'eguma

* 11:13: Nug 23:4; 1Yani 29:15; Same 39:12; 1Fit 2:11
Nug 21:12; 22:1-14

* 11:19: Lom 4:17

* 11:17:

natuna naluve'aligia e 'inega Yaubada ana fata nagiveyawaha 'eviviea. Ta vonahaqiaqi, ana 'ita kavona be Ebelamo natuna Aisake 'aligega da'ewa 'eviviei.

20 * Ta wese Aisake ena vetumaqana 'inega natunavo Iakobo ta Iso vona veyolubedi edi tuta maimai weaqina.

21 * Ta wese Iakobo ena vetumaqana 'inega Iosefa natunavo vona veyolubedi. E ba'e yani nana viaqia tuta nana ni'au vekofekofe be tuta goyona yawaina nagumwala. 'Inega vona veyoluba nana 'inaya ena kewala 'inaya atuve'alata ta iwa'odu Yaubada 'inaya.

22 * Ta wese Iosefa ena vetumaqana 'inega me Isileli vonedi edi 'ifoqe di'we Itifita 'inega weaqina. Ba'e yani nana viaqia tuta nana yawaina sabi gumwagumwalina. Ta wese vebibinedi vonigo luluna ina yakia tuta nana ina tutuvila.

23 * Ta wese Mosese inana be tamana edi vetumaqana 'inega natudi ia'ukwaivea wai'ena toi 'idia, mana gwama nana ge gwama kavokavovo 'idewani. Me Itifita edi kini ena luvine waiwaina ge ida mwaninivei ta 'esi gwama nana ia'ukwaivea.

24 Ta wese Mosese ena vetumaqana 'inega tuta nana vekilakai ge nuana tomtau ina 'inane vonigo tauna me Itifita edi kini Felo tubuna, mana tauna ge Felo nana natuna natu otaqidi.

25 Mana Mosese ge nuana tuta kukusana 'inaya naqaiawa bwa'obwa'o ana ilivu luvifana

* 11:20: Nug 27:27-29,39-40

* 11:21: Nug 47:31-48:20

* 11:22: Nug 50:24-25; 'Ifo 13:19

* 11:23: 'Ifo 1:22; 2:2

weaqina, ta 'esi nuanuana Yaubada ena tomotauyavo edi toa vita gamonaya tauna wese maega ina toa.

²⁶ Ta ge nuana Itifita ana kulufa kaikaiwabuna na'ewedi, ta 'esi nuanuana visiqa navebaea Keliso weaqina, mana alamani aqiaqiea nawale ana ve'ia aqiaqina Yaubada 'inega nalobea.

²⁷ Ta wese Mosese ena vetumaqana 'inega Itifita nogei ta tauya. Ta ge damwaniniva kini nana ena diavilavila weaqina, ta 'esi me ena giwalifatu tauya vavava, mana kavonaya be Yaubada da'itei 'iawanaya ena vetumaqanega.

²⁸ * Ta wese Mosese ena vetumaqana 'inega me Isileli vonedi ma'oda 'Auvivia Sagalina ina viaqa 'aiqei, 'inega vebibinedi lami sulalinega edi 'awa ana dadala ina luitaitalea, be yaqisa luve'aliga ana tovale'ewa Yaubada 'inega me Isileli edi 'unutauyavo me'olotodi ge naluve'aligidi.

²⁹ * Ta wese me Isileli edi vetumaqana 'inega qabudi Mwade'wa Bweabwealina ivaukamahea bwa'obwa'o afailinega. Ta 'abibodadiega me Itifita ivamulitala'obedi sabi vaukamana, 'inega wese mwade'wa sivetuba 'evivi ta qabudi yag-wataqodi.

³⁰ * Ta wese me Isileli edi vetumaqana 'inega 'abaga Ieliko ana 'ali qiduana ta waiwaina iluvivilia 'aubena seveni 'idia, e 'inega 'ali nana 'avalabwegea.

³¹ * Ta wese tokodada Leabi ena vetumaqana weaqina me Isileli ge ida vunugia, mana lova

* **11:28:** 'Ifo 12:21-30 * **11:29:** 'Ifo 14:21-31 * **11:30:** Ios 6:12-21 * **11:31:** Ios 2:1-21; 6:21-25; Iem 2:25

edi tolufonufonu magilafudi Leabi 'ebe'ewedi ta a'ukwaivedi ena vanuea.

32 * 'Inega 'evisa wese 'ebevetalatutula tovetu-maqana weaqidi ena simanei 'imia? 'Eguma Gid-ioni* be, Balaki† be, Samisoni‡ be, Iefeta§ be, kini Deibida be, Samuela ta wese Yaubada ena tovesi-masimana qabudi edi vetumaqana weaqina ena velulu'uyayei 'imia, e 'inega nawale tuta ena givekue va'inea.

33 * Taudi tovetumaqana diavona edi vetu-maqana 'inega mali di'we maega ivedavi ta ive-waiwai va'inedi ta luvine tunutunuqina 'inega i'abiluvinedi, 'inega Yaubada ena vona fofofolayavo ilobedi. Ta wese yubai laioni sasasadi iluvinedi be ge adi fata 'awadi ina la'ei.

34 * Ta wese 'aiwe yamwayamwana qiduana adi fata ina 'weunidi, be wese adi fata adi aviayavo 'idiega ina dena be yaqisa ge ina luve'aligidi ke-fatega. Ta edi tuta dawalili 'inaya Yaubada give-

* **11:32:** Toluv 6:11-8:32; 4:6-5:31; 13:2-16:31; 11:1-12:7; 1Sam 1:1-1Kin 2:11 * **11:32:** Gidioni "*Gideon*" Yaubada venua'ivinea vonigo me Isileli na'etoyavuidi adi aviayavo 'idiega. Ta Gidioni venuana magilafu, ta Yaubada 'ebe'ita taha taha 'idiega ve'itea be navetovamatana. 'Inega toluavia 'evisa dimo maega adi aviayavo ivewaiwai va'inedi. (Toluv da'a 6, 7 be 8) † **11:32:** Balaki "*Barak*" tauna lova me Isileli toluavia adi tovmatanana taha, ta vamatanedi avia ana tuta 'inaya, ta adi aviayavo iluvegwamumuidi. (Toluv da'a 4 be 5.) ‡ **11:32:** Samisoni "*Samson*" tauna 'oloto tovewaiwai otaqa ta me Diu adi tovanugweta qiduana. Ta waiwai nana 'iuna mana Yaubada inana vonedi be natudi debana ge ina da'ei, ta vona nana imatayagea. (Toluv da'a 13-16) § **11:32:** Iefeta "*Jephthah*" tauna toluavia qiduana, ta 'abiboda vetoluvine me Isileli 'idia. (Toluv da'a 11) * **11:33:** Dan 6:1-27 * **11:34:** Dan 3:23-27

waiwai, 'inega vedavi ana tutaya adi aviayavo ivewaiwai va'inedi ta i'wavina yavuledi.

³⁵ * Ta wese vetumaqanega vivine vaidi moqanediavo luluve'waividi 'aligega iloba 'eviviedi. Ta wese vaidi tovetumaqanayavo iveilaqe, mana adi aviayavo isitonovidi be vonigo Yaubada ida vegeqea. Ta ge nuanuadi Yaubada ina nogei, 'inega taudiega iawafeledi veilaqe 'inaya, mana ialamania vonigo nawale 'aligega ina ya'itoto 'evivi 'inega yawai aqiaqi otaqina ina lobe.

³⁶ * Ta wese vaidi tovetumaqanayavo tomotau igivenu'wedi ta gwavudi i'esitevea 'ebevunuqa 'inega. Ta wese vaidi seni 'inega iyoqonidi ta ia'uluguyedi vanue 'ebeyoqona gamonaya.

³⁷ * Ta vaidi tovetumaqanayavo lukwalukwadi yubai goti be sifi 'wafidiega ivekaleko ta iluvivila dadana. Ta tuta qabuna vita ilobedi adi aviayavo 'idiega, ta wese tomotau iveilivu veifedi. Vaidi daboyega i'auve'aligidi, ta vaidi iluda'a magilafuyedi ta wese vaidi kefataga iluve'aligidi.

³⁸ Tovetumaqana diavona bwa'obwa'o ana ilivu ge daluvibwainedi, mana taudi tomotau aqiaqi otaqidi. 'Inega di'we tomotau geqana be wese bwanaga 'idia iluyaba dadana. Ta wese vetoa bwa'obwa'o gamonaya be vatu'ubu 'idia itoa dadana.

³⁹ Ba'e tomotau diavona Yaubada 'awahaqiaqiedi edi vetumaqana 'inega. Ta ge taha toga 'idiega ena vona fofofolayavo dalobedi edi tuta toaya,

* **11:35:** 1Kin 17:17-24; 2Kin 4:25-37 * **11:36:** 1Kin 22:26-27; Iel 20:2; 37:15; 38:6 * **11:37:** 2Yani 24:21

⁴⁰ mana Yaubada ena nuenuaga yani aqiaqi otaqina ni'a venua'ivinea weaqida, be yaqisa taudi be ita'a maega kana vetunutunuqa otaqa Yaubada ena nuanua 'idewana.

12

Yaubada ena luvematasabu 'inega tomotau givetunutunuqidi

¹ * Omo'e tovetumaqana diavona qabudi itoavivilida ta ivevekoveda ta iveve'ebe'ita 'idaya vetumaqana ana 'eda'eda weaqina. 'Inega luaqiaqieda be yani qabuna igigiveviteda kana 'ewa yavuledi, ta wese ilivu luveifana iyoqoyoqonida kana nogedi, ta bibitaqoyega kana vihila tunutunuqa eda 'ebelua'u 'inaya, tauna 'ebelua'u nana Yaubada ni'a madua'u ya weaqida.

² 'Inegana luaqiaqieda be leisu ana 'aideganamo 'inaya kana 'ita'ita, mana tauna eda vetumaqana ana 'ebeve'ale be ana 'ebelua'ova. leisu tuta nana bwa'obwa'oya toatoa tuta qabuna vita lobe, ta ena viaqa ge dalua'u. Ta me ena bibitaqo taunega awafelea veilage 'inaya 'etoluaia, ta ge dainiyauyau veilage nana weaqina, ta 'esi qaiawa, mana alamani aqiaqiea nawale toa vataya aqiaqina nalobe. 'Inega ba'itagana leisu toatoa mahalaya Yaubada ena 'ebetoa kaikaiwabuna 'ataqinaya.

³ 'Inega ona nuaia leisu, tauna tomotau luveifadi edi veilivu veifa 'inaya bibitaqodi, e 'inega omi'a wese me emi bibitaqo ona toatoa, ta emi vetumaqana ge ona givelua'ui.

* 12:1: 1Kol 9:24-25

⁴ Vonahaqiaqi, tuta qabuna ilivu luveifana ana toluvine nuanuana ona awafelemi luveifana ana viaqa 'inaya, ta luveifa nana 'inega taumiega ov-abodebodemi, 'inega 'aliga ana visiqā nawale ge oda lutonovi.

⁵ * Ta ana 'ita be kavona omi'a Yaubada natunavo ena vona iula ni'au onuafania vonaya, "Natugu,

Kaiwabu ena gaihi 'iuya

ge una veyani kavokavovoyei,
ta wese ena lugwae 'iuya ge una 'odolei,

⁶ mana aiqabu Kaiwabu veveyolubedi
e 'inega wese gaigaihidi,
ta aiqabu 'awanatunedi
e wese luluvematasabudi."

⁷ * 'Inega Yaubada ena luvematasabu 'imia weaqina luaqiaqiemi be ona bibitaqodi, mana luvematasabu nana 'inega ona alamania vonigo omi'a natunavo. Ta 'eguma kana nuaia gogama weaqidi, vonahaqiaqi taudi tamadiavo iluluve-matasabudi edi vetunutunuqa weaqina.

⁸ Yaubada natunavo qabudi luluvematasabudi, ta 'eguma omi'a ge wese naluvematasabumi, e 'inega ana 'ita kavona omi'a lu'eda gogamami ta wese omi'a ge natunavo.

⁹ Vonahaqiaqi, ita'a qabuda ma tamatamadavo bwa'obwa'o ba'e 'inaya igaigaihida ta ka'amayabedi, 'inega luaqiaqiea be me eda qaiawa kana awafeleda niboanida Tamadi mahalaya ena gaihi 'inaya, e 'inega mayawaida kana toa.

* 12:5: Vos 3:11-12; Iob 5:17; Ve 3:19 * 12:7: Luve 8:5

10 Eda tuta gwama 'inaya tamadavo bwa'obwa'oya tuta kukusana namo 'inaya ilugaihida edi alamani ana 'etofwafwa 'inega. Ta 'esi Yaubada ena gaihi tuta qabuna aqiaqina be wese tunutunuqina ita'a weaqida, be yaqisa kana veilivu aqiaqi Yaubada ena ilivu gwalagwalana 'idewani.

11 * Vonahaqiaqi, tuta nana luvematasabu kalobelobedi 'inega ge kada qaiawa weaqidi, ta 'esi kanuanuavita. Ta luvematasabu nana 'abibodanaya ana ve'ia vuaqa aqiaqina kana lobe'a 'idewani ilivu aqiaqina be toadaumwala.

12-13 * 'Inega emi dawalili ona nogei, ta 'esi emi vetumaqana ona kafi'i'ihia ta wese 'aqemi edi dedela 'inega ona tovololo'ita! Ta "eda tunutunuqina 'inega ona tauya", be yaqisa taudi dawalilidi 'abibodamiega imaimai ge ina be'u ta 'esi ina vewaiwai.

Yaubada ena vona kana noqola aqiaqiedi

14 Ona vetafe'wa waiwai be tomotau qabudi maega ona toadaumwala, ta wese ilivu vunavunaqina be gwalagwalana ona salia, mana tomotau bwavubwavudi ge adi fata Kaiwabu ina 'itei.

15 Emiavo maega taumiega ona 'itamaki aqiaqiemi be yaqisa ge taha toga 'imiega Yaubada ena nuakolokolo na'ita'avei. Ta wese ona 'itamakimi be yaqisa ge taha toga 'imiega naveilivu kavokavovo kavona tuva ena bada 'idewani, mana 'eguma 'idewanina nawale qabumi ilivu nana nabademi.

* 12:11: Iem 3:17-18 * 12:12-13: Ais 35:3; Vos 4:26

16 * Ta wese taumiega ona 'itamakimi be yaqisa ge taha toga 'imiega navelamo'eno kavokavovo. Ta wese ge taha toga 'imiega Iso 'aqena nata-laqi, mana tauna Yaubada weaqina ge danuanua. Iso tauna Aisake ena 'unutau, 'inega luvibwainea be tamana ena 'ebeluvine ta wese ena kulufa qabuna da'ewedi da'abiluvinedi. Ta botana toma-nia 'inega 'ebeluvine nana ta wese kulufa diavona vegimwaneyedi taina 'inaya 'ai 'aidegana namo weaqina.

17 * 'Abibodanaya Iso nuanuana vonigo tamana ena vona veyoluba da'ewea, ta ge ana fata mana tamana nogea. 'Inega Iso dou 'wayoqa tamana 'iawanaya, mana viaqa luveifana ni'a viaqia, ta ge ana fata viaqa nana nagiveaqiaqi 'eviviei.

18 * Omi'a ge taha tuta oda mai bwanaga Sainai 'inaya be matamia oda 'itei. Ta wese ge oda mai bwanaga nana 'inaya be 'aiwe saesaelina oda 'itei, ta wese ena velovelovana be ena lugawagawata be wese ena veyaqina ge oda 'itei.

19-20 * Ta tuta nana ena luvineavo i'ewea, e 'inega wese bea butuna waiwaina bona taha maega ino-qolia vonedia, "Eguma taha toga nage taha yubai bwanaga ba'e navatonovia, e 'inega luaqiaqiea be daboyega ona luve'aligia." Ta tuta nana me Isileli Yaubada ena vona ba'e inoqolia 'inega inoqiea vonigo nalua'u, mana ena vona ge nuanuadi wese ina noqola 'eviviei.

21 * Vonahaqiaqi, yani diavona i'ifoqe me Isileli

* 12:16: Nug 25:29-34

* 12:17: Nug 27:30-40

* 12:18: 'Ifo

19:16-20; Luve 4:11-12

* 12:19-20: 'Ifo 20:18-21; Luve 5:22-27;

'Ifo 19:12-13

* 12:21: Luve 9:19

'iawadia i'itedi ta imwaniniva, ta wese Mosese giwalina a'ala 'inega vonaya, "Ya'a yamwaniniva ta yadededela."

²² Omi'a ge oda mai bwanaga Sainai 'inaya, ta 'esi omai bwanaga Saioni 'inaya, Yaubada mayawaina ena 'abaga qiduana 'inaya. Omo'e 'abaga nana mahala ana Ielusalema. Ta wese omai va'auta qiduana 'inaya Yaubada ena to-vale'ewayavo qabu va'inedi me edi qaiawa 'idia.

²³ Ta wese omi'a ni'a omai Yaubada ena tomotauyavo vevenua'ivinidi 'idia edi toava'auta qaiqaiawina 'inaya, taudi adi wawayavo 'waya'wayavina mahalaya. Ta wese omai Yaubada 'inaya, tauna tomotau qabuda ada Toluvine. Ta wese omai tomotau aqiaqidi niboanidi Yaubada ni'a givetunuqidi 'idia.

²⁴ * Ta wese omai Iesu 'inaya, tauna luvine vauvauna ana Tonei ta tovtovolo tomotau be Yaubada nuanidia. Ta wese omai Iesu sulalina ana luitaitala 'inaya. Ba'e sulali nana 'inega nu-ataqo be yani qabuna aqiaqidi kana lobedi, ta ge Eibolo sulalina 'idewani, mana sulalina tuana ana luvematasabu weaqina gabagaba.

²⁵ * 'Inega ona 'itamaki aqiaqiemi, be tauna mahalega vonavona 'idaya ena vona ge ona no-gei. Lova me Isileli Mosese ena lugaihi 'idia in-ogea e 'inega vita ilobea. Ta ba'itagana Yaubada mahalega lulugaihi 'idaya, 'inega vonahaqiaqi, 'eguma ena vona kana lugwavu'aiea, nawale vita qidua va'inena kana lobea.

²⁶ * Tuta nana Yaubada vonavona bwanaga

* **12:24:** Ibe 8:6; Nug 4:10 * **12:25:** Ibe 2:1-3; 10:26-29 * **12:26:** Aga 2:6

Sainaiega, 'inega bonana ena waiwaiega bwa'obwa'o qabuna veni'i. Ta ba'itagana taha wese vona fofofola viaqia vonaya, "Nawale taha tuta 'inaya bwa'obwa'o ena veni'i 'eviviea, ta ge bwa'obwa'o namo ena veni'ia, ta 'esi mahala maega."

²⁷ Vona nana ana alamani ba'e 'idewani: Tuta maimai 'inaya kuyavata qabudi bwa'obwa'oya ina veni'i. Ta vaina yani ge adi fata ina veni'i, e ba'e yani diavona ina 'eno vataya.

²⁸ 'Inegana luaqiaqiea be me eda lukaiwa kana toatoa, mana eda 'Ebeluvine ni'a ka'ewea Yaubada 'inega ge wese ana fata naveni'i. Ta wese luaqiaqieda be Yaubada kana giveqaiawe a eda awatubo 'amayabega ta wese mwaninivega,

²⁹ * "mana eda Yaubada tauna kavona 'aiwe saesaelina", 'inega ana fata naluvegwamumuida.

13

Ilivu aqiaqina weaqina

¹ Tuta qabuna taumiega ma emiavo ona vevey-olubemi, mana omi'a Keliso ena qabuyavo.

² * Ta ge ona venuafanidi wagawagayavo. Taudi wese ona 'ebe'ewedi emi vanuea, mana ba'e ilivu nana 'inega tonivanue vaidi Yaubada ena to-vale'ewayavo ihiuledi, ta ge ida alamania vonigo wagawaga diavona taudi Yaubada 'inega i'ifoqe.

³ Ta wese emiavo yoqoyoqonidi vanue 'ebeyoqona gamonaya itoatoa ona nuaidi kavonaya omi'a taudi maega oda toatoa. Ta

* **12:29:** Luve 4:24; 9:3 * **13:2:** Lom 12:13; Nug 18:1-8; 19:1-3

wese emiavo tomotau iveilivu veifedi ona nuaidi kavonaya omi'a wese 'idewani ida veilivu veifemi.

4 * Vaqi ana luvine qabumi ona 'amayabea. 'Inega omi'a vaqivaqimi ge ona velamo'eno kavokavovo, mana nawale taudi tovelamo'eno kavokavovo be toluabuyavo Yaubada naluvematasabudi.

5 * Mane ge nuami na'ewei, ta 'esi tola'ai ni'au olobedi ona qaiawa weaqidi, mana Yaubada ni'au vonaya,

“Ge taha tuta ena venuafanimi
ta ge wese ena nogenogemi.”

6 * 'Inegana me eda giwalifatu aqiaqi kana vonaya, “Kaiwabu tauna agu toiula!

Ge taha yani weaqina ena mwaniniva.

Ta tomotau ge taha tola'ai adi fata
ina viaqi 'iguya.”

7 * Ami tovanugwetayavo ona nuave'avinidi, mana taudi lova Yaubada ena vona imaduve'itayea 'imia. 'Inega edi ilivu aqiaqina vuaqina weaqina ona nuanua, ta ilivu diavona ona vetutumedi.

8 Ieisu Keliso ge taha tuta davedumaduma. Tauna lova be ba'itagana ta wese tuta vataya 'inaya 'aidegana.

9 * 'Inega ge wese mali ve'ita be mali ve'ita nuami ina sinaqonaqoyei. Ta 'esi tuta qabuna ni-boanimi ina vewaiwai Yaubada ena nuakolokolo 'inega, ta ge 'abwaga ana luvineavo 'idiega, mana ba'e luvine diavona ge taha adi aqiaqimo niboanimi 'idia.

* 13:4: Efe 5:5 * 13:5: Luve 31:6,8; Ios 1:5 * 13:6: Same 118:6

* 13:7: 1Kol 4:16 * 13:9: Lom 14:17

¹⁰ Ita'a me eda 'ebeveguba, ta 'ebeveguba nana 'inega Vanue Gwalagwalana bwa'obwa'oya ana tovegubayavo ge daluaqiaqiedi be ina 'ai.

¹¹ * Me Diu edi ilivu 'inega toveguba edi tovanugweta yubai sulalinamo luguyea Sifaufa Gwalagwala Otaqina gamonaya be tomotau edi luveifana weaqidi veguba. Ta yubai nana gabu yavulea 'abaga gwalagwalana ana 'ali gwavunaya.

¹² * Ta wese Iesu 'idewana, mana tauna 'aliga visiqina vebaea Ielusalema ana 'ali gwavunaya, ta ba'e 'inega ita'a tomotau givegwaleda sulalinega.

¹³ * 'Inega ita'a wese luaqiaqieda be toa aqiaqina ana 'abaga kana nogei ta kana tauya Iesu 'inaya 'ali gwavuya be ena 'aliga 'etoluai 'inaya iniyauyauna kana vebaea tauna 'idewana.

¹⁴ * Mana bwa'obwa'o ba'e gebu eda 'abaga aqiaqi, 'inega ita'a kavonaya wagawaga. Ta 'esi kalulu'ita vane eda 'abaga toatoa vatayana mahalaya weaqina, tauna nawale na'ifoqe namai.

¹⁵ * 'Inegana Iesu ana wawega Yaubada kana awahawatuboya, ta tuta qabuna kana gigivaneqea, mana ba'e awatubo nana ita'a eda guba aqiaqi otaqina 'inaya.

¹⁶ * Viaqa aqiaqi otaqidi ge wese ona nuafanidi, ta emi kulufayavo 'idiega mali tomotau ona iuledi, mana ba'e ilivu nana kavona guba Yaubada 'inaya, ta guba nana weaqina qaiqaiawa.

¹⁷ * Ami tovanugwetayavo ona vemata-

* **13:11:** Luvi 16:27 * **13:12:** Ion 19:17 * **13:13:** Ibe 12:2
 * **13:14:** Ibe 11:10,16; 12:22 * **13:15:** Same 50:14,23 * **13:16:**
 Fil 4:18 * **13:17:** 1Te 5:12

matayagedi, ta tola'ai ivonevonemi e ona viaqidi, mana tovanugweta diavona niboanimi i'ita'itamakidi, be nawale vetala'ai qiduana ana 'aubena 'inaya ina tovolu Yaubada matanaya ta edi vanugweta weaqina ina simana 'ifoqe 'inaya. 'Inegana omi'a luaqiaqiemi be ami tovanugweta diavona edi fewa ona givemeaqania be yaqisa me edi qaiawa ina fewafewa, ta edi fewa ge ona givevitei. Mana 'eguma edi fewa ona givevitedi, e 'inega omi'a wese nawale ge taha tola'ai aqiaqina ona lobei Yaubada 'inega tuta nana navetala'aiedi ta ina simana 'ifoqe weaqimi 'inaya.

18 * Nuanuagu ona venoqi Yaubada 'inaya weaqima. Ta ni'a ahalamani aqiaqiea ge taha yani luveifana ada viaqi 'imia, 'inega Yaubada matanaya ama lutonova aqiaqina, be nuanuama qiduana tuta qabuna ilivu nana ana kafi'i'ihia.

19 Ta wese nuanuagu qiduana ona vevenoqi Yaubada 'inaya be yaqisa lukwayavonega ena 'evivi wai 'imia.

Vona veyoluba

20-21 * Yavevenoqi toadaumwala ana Yaubada 'inaya na'iva'ava'aimi yani qabuna aqiaqina 'idiega, be yaqisa ami fata ena nuanua ona viaqia. Ta wese yavevenoqi Yaubada 'inaya be Iesu Keliso ena waiwaiega ilivu aqiaqidi vuaqina ina 'ifoqe 'idega, mana ba'e yani diavona ena 'ebeqaiawa. Yaubada eda Kaiwabu Iesu giveya'itoto 'eviviea 'aligega. Tauna to'itamaki sifi aqiaqi otaqina, ta sulalinega Yaubada ena

* 13:18: Via 24:16; 2Kol 1:12 * 13:20-21: Iel 32:40; Isi 37:26; 1Fit 2:25

vona fofofola vauvauna 'eno'eno vatayana viaqia weaqida. 'Inega Ieisu Keliso kana awahawatuboya tuta vataya 'inaya. Vonahaqiaqi, eda nuanua 'idewani.

²² Egwavo ye, ba'e emi leta ya'wayavia ami givewaiwai weaqina, ta yanoqinoqiemi be yani diavona ni'a yasimane di ona noqola aqiaqiedi ta ona 'abibodedi.

²³ Nuanuagu wese ona alamanian iada Timoti vanue 'ebeyoqona 'inega yavua ni'a lobe, ta 'eguma nalukwayavoni namai ba'idiana, e nawale ya'a maega ana wai 'imia.

²⁴ Ema veyoluba yavetunea waiwai ami tovanugwetayavo be wese Yaubada ena tomotauyavo qabumi 'imia. Ta wese tovetumaqana me Itali edi veyoluba ivetunea 'imia.

²⁵ Yaubada ena veyoluba qabumi 'imia.

Molima New Testament
The New Testament in the Molima Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Molima long Niugini

copyright © 2010 Folk&Språk and Swedish Mission Alliance

© 2010 Folk&Språk and Swedish Mission Alliance

Language: Molima

Translation by: Folk&Språk

Contributor: The Molima Translation Committee

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 9 Oct 2020

fa4298de-51e6-508c-88a7-73c29a6d8004